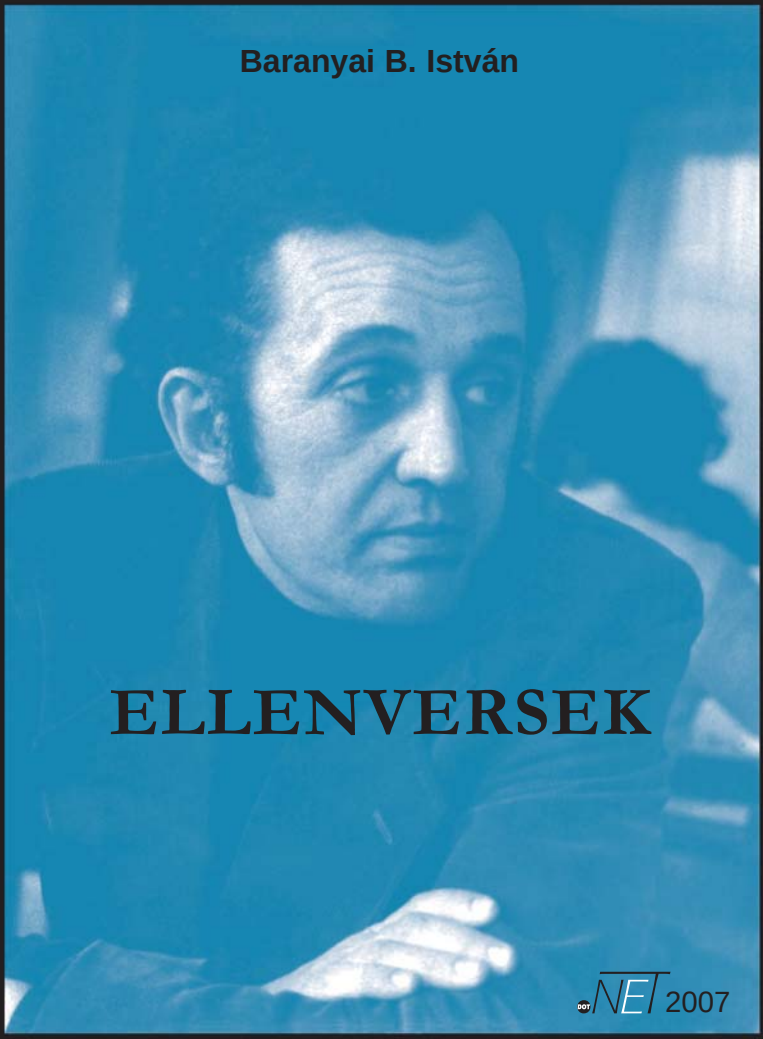

Baranyai B. István

ELLENVERSEK

NET 2007

Baranyai B. István életművének sorozatterve

1. *Egy kisebbségi kismagyar kiséletmű kritikában és bibliográfiában elbeszélve.* Bosnyák István munkássága a kritika és bibliográfia tükrében 1954 — 2004. (Publ. Dotnet Kft., Bp. 2006, 444 p.)
2. *Vallani mindent*? Konfessziók és interjúk 1960-2000.
3. *Polémiák, hiábavaló polémiák*. Vitairatok 1960-2000.
4. *Újvidéki esték*. Autográf naplójegyzetek 1961-1965.
5. *Laskói esték*. Tett helyett napló (1965)
6. *Belgrádi esték*. Autográf naplójegyzetek 1965-1966.
7. *Újvidéki esték, da capo*. I. köt. Autográf naplójegyzetek 1967-1972.
8. *Újvidéki esték, da capo*. II. köt. Autográf naplójegyzetek 1972-1977.

9-13. *Írói levelek, irodalmi levelek I-V. köt*. (1959-2004)

14. *„Kész szerelmesregény”*. Félkész levélregény
15. *Ellenversek* (1959-2004)
16. *A disszidens*. Sinkó Ervin életútja hang-, szín- és tévéjátékban elbeszélve
17. *XX. század, ó!* Pokolbéli tudósítások a Jelmezes és Jelmeztelen Gonoszság XX. századi birodalmából
18. *Kis magyar balkáni krónika 1962-1997.* Publicisztikai írások
19. *Mű és magatartás*. Esszék, kommentárok
20. *Levelek a pannon aszfaltról*. Esszék, kommentárok, publicisztikák

Baranyai B. István
ELLENVERSEK

Sorozatunk címlapján
Németh Mátyás
fotója

BARANYAI B. ISTVÁN MŰVEI 2.
Antibelletrisztika. Ellenlíra

Sorozatszerkesztő Bosnyák Áron

.NET

Baranyai B. István

ELLENVERSEK

1959 – 2004

Dotnet Kft.
Budapest, 2007

Kiadja a Dotnet Kft., Budapest
Felelős szerkesztő és kiadó Bosnyák Áron
Műszaki- és tördelőszerkesztő Vaskó László
Sorozat- és borítóterv Vaskó László
Számítógépes adatbevitel Vaskó Brigitta
A nyomdai előkészítés a Dotnet Kft. munkája
A nyomás és kötés az Oliton Kft. munkája
Felelős nyomdavezető Balogh Antal

ISBN 978-963-06-2043-7

© Baranyai B. István, 2007
© Bosnyák Áron, 2007

„ZSENGÉK”, „ZSENGETÖREDÉKEK”, „TÖREDÉKZSENGÉK”

(Szabadka – Pétervárad – Újvidék 1959-62)

Anatómiai vázlat, tizenötödik születésnapodra

Labdácska arc,
    parázsló szemek,
tavasz a szád, amikor nevet.

Csivitelő kacaj
    – minden más zaj –
ez dallam nekem.

Két piciny fül
    s válladra ül
toll-puha hajad.

Sziluett-tested
    tavaszi estet
közelít felém.

Két telihold keblecskéd,
    mézédes nyelvecskéd
szédít, szédít, igéz!

Ikrás bőrű őzike-combok,
    s ott bent, ott bent –
zuhanok!

Mindezt egyenként
    s egyetlen áldásként
tizenöt éveddel –
köszönöm én.

(Szabadka, 1959. ápr. 13.)

Számadás tizenkilencedik születésnapomra

(Gonosz idő,
hiába osontál
lágyan, puhán,
tizenkilenc év után
felvert a zajod,
felvert, most először.)

A felszáradt gyerek-könnyek sója
most is marja néha
az eleven húst.
S még gőzölög olykor
(mint régen sokszor)
a vánkosa.

A súlytalan emlékek ósdi kosarában
hiába turkál a felnőtt medve-mancs:
nincs mibe fogódznia –
holott folyton valami átkos
hajóringás alatta!

A fürkésző emlékezet
sötéten pergő filmkockái közül
meg-megrebben ugyan egy-egy félig világos,
félig szürke:
a gyerekkori telek petróleum-mécsese
sziporkázva pislákol, ropog a kalendárium,
csipkés árnyú éj
fehér alsószoknya-zizegéssel
és összekoccanó poharakkal
fényes bőrű fajtája kamasz duhajai között
a kiskocsmában.

De akkor hirtelen, ismét és ismét
leáll a csalóka emlékkép-pergés:
nincs tovább,
riaszt üres semmisségével
a fajsúlytalan Idő.

(S most röstellje netán, hogy visszanéző fürkész-szeme
csupán semmis időt talált
a valódi helyett?)

(Szabadka, 1959. okt. 8.)

Szobám, ha itt vagy

A pókháló-függöny résein
bekacsint a Tavasz,
az őzikék a falvédőn
szürcsölik a fényt.

Roskatag albérleti asztal
tükörpoharakkal:
ide-oda, körbe-körbe
törik a sugarat.

Süppedős, dunnás ágyak
(ó, kamaszvágyak!)
kajla kályhacső,
meg-megvillanó kilincs.

A tüzes csend
perzseli a teret,
míg fogom a kezed,
s forralja a vért.

Szobám, ha elmégy

Csikordul a morcos deszkaajtó:
jajával felveri a port.
Ólmosan mozdul a függöny
s a papírhalom a huzatban
a rongypokrócra hull.
A reszkető porszemek
kóvályognak még kicsit
a bágyadt sugárfoszlányban,
majd megülik némán
a barna bútorokat.

Nesze!

Összekuszált tizenkilenc évem
gúzsba kötöm
szikkadt kezeimmel
még egyszer meglóbálom
(hátha sikerülne
e léttelen léttől
egy kicsit is
magasabbra szállnom)
s ha lehuppan a köteg
gondosan felkapom
két semmi-évtizedem
elébed teszem
nesze
Neked adom!

Apám, ma este

Előttem is építgetett
húszéves kártyavárad
porrá égett, apám,
ma este.

Parázsló bendőmben
hosszú évszakokat rotyogott át,
kitörésre készült a gyilkos
szó-láva – ám bírtam szájnedvvel…
S most mindent kihánytam, apám, ma este.

Láttam, már neked is a torkodig ér:
zagyva szavakat
présel ki belőle.
Szégyellős könnyeidhez
a magamét adtam volna,
hogy lehűtsük a lávát
s szabaduljunk tőle –
de késő volt már:
kártyavárad sisteregve összeomlott,
apám, ma este.

Szemed rózsaszín hályogára
köptem hát végül
perzselő szavam:
égjen le végre s fehér-feketében
lássál már egyszer! Lássad már magad!
Én ébreszteni akartalak, apám, ma este.

S te ébredtél,
a magad módján:
belédnyilallt gyilkos szavam

s magatehetetlenül szipogtál,
hogy utolsó kártyavár-kuckód is
porrá égett, apám,
ma este.

Panevljei éj

Tehervonat kúszik
a Morava partján magában:
sikolya újrajajdul
hidegen, bántón
a sziklavilágban.

A hamuszürke felhőrongyokból
a sátorablakon át
lelógnak a fekete kőóriások.
(Szánalmasak a tücskök,
az egyedüli meleg
hangforrások.)

Sátorlapot kaparok,
fejem fölött feszül:
bánt e hidegség, bánt,
hogy horkoló társaimnak forró,
nekem meg üres, jajongó
a panevljei éj.

(Grdelicai szoros, ifjúsági munkaakció, 1959 nyara)

Leverten, messzi délen

A kék-zöld sátorlapon
sunyin, álmatagon
kopog az augusztusi víz.

Otthon is esik.
Anyám görbebotja kígyózó utakat ír
a cuppogó sárban:
kell az aprófa,
hogy apám teát szürcsöljön
a betegágyban.

Csörög markomban az ócska levélpapír.

S a kék-zöld sátorlapon
sunyin, álmatagon
kopog az augusztusi víz.

(Panevlje, ifjúsági munkatábor, 1959 nyara)

Nélküled

A szúrós szalmazsákon át
(míg ütemre lihegi
tizenegy fáradt mellkas
a vacsora káposzta-szagát
s éles csákányt, jó nyelű lapátot,
normát és **vándorzászlót** is
álmodik, meglehet, valahány izzadt fej)
a szúrós szalmazsákon át
az éles szalmaszálak
rámszúrkálják tested, ó, a tested

csábos körvonalait.
A cserepes torok összeszorul szád édes csöppjei után.
(A párnámról felszívott
nem a tiéd –
enyém a tiszta nyál.)

(Panevlje, 1959 nyara)

Egy lomha délután

Minden ingerre egyformán:
lomhán, únottan
válaszol a kusza idegháló.

Tán tizedszer recsegi a tábori lemez
egyazon tam-tam-ritmusát.
(A palicsi éjjelen, tüzes búcsúnk után,
nem ugyanez recsegett tompán a teraszon?
Hogy is volt, kedves?
Mindegy. Talán épp így
leverten, lomhán.)

A homlokról lepergő sós víz mintha
marná a kérges szájszélt a párnán.
(Otthon, apámnál, írja anyám,
a pálinka mar folyvást.
Hadd marjon: eben jön, ingyen,
s mért ne lenne minden
végtére oly egyszerű?)

A párás kábulatban még el nem lustult
sátori légy

futkározva kutat arcomon.
(Mi után?
Mindegy. Majd elszáll,
akár e fülledt, lomha délután.)

(Panevlje, ’59 nyara)

Máriám, segíts!

(A gondolat-mély rettenet-éj
képzelt közepén
térbe-kongó rút szavaim
válaszfala, visszhang-fala
te legyél, ó Máriám!)

Nem születtem Hold-utasnak:
halottkémmé avanzsált csak
jó koporsós apám,
hosszú szárú gatyás pórok
pufók-pofa-rándulását
vadászkutya-figyelemmel
kísérte jó anyám,
a kubikoslány-anyám,
a söntés-kislány anyám.

Lehetne hát valaha is netán
a vadászvizsláé helyett
az enyém, csak az enyém
a teleszkóp-szemem?
S dermedt hullák artériái helyében
tapinthatnám-e majdan

az emberi ember ütőerét?
– – – – – – – – – – – – – –

(Újholdas éjjelem
szűkölő ebeit
visszhang-kiáltással
rezzentsed szét,
Máriám!)

(Pétervárad, egyetemista otthon, 1961. márc. 18.)

A TITKOK KULCSA

A kulcs

Szivárványszín kócos kakas
szemétdombon boronál.
Fáj néki a lába nagyon:
csengő-pengő sarkantyúja,
súlyos zengő vasbéklyója
sajgó rést vájt rajta.

Kipir-kapar, nem hiába:
éleskörmű boronája
iciny-piciny csilló kulcsot
fésül ki az emlék-szemét
zila-kuszált hajából.

Titkok, melyekről nem szívesen beszél a család

A selymes szőrű rémült boci négy izmos szálfalábát a trágyába szúrta: ezüstborjúvá merevedett. Mindig bágyadt golyószemei, mint a szurdokparti

riadt ökörszemek vihar előtt, ide-oda repdesnek. A kisbíró húzza-huzigálja a kenderkóc kötőféket: a boci szájából csorog-csordogál a tejfehér hab.

A bőrkabátos főnök-ember végül türelmét vesztetten nagy kört rajzol – mint kereplőjével a seregélyt riogató pudár – a boci bolyhos farkával: az életre kelt borjú-szobor kibukdácsol búsan az istállóból.

Ne sírj, ne sírj, kisfiam, mondja Anya, jó az Isten, majd ád másikat. Most nem zárják be legalább az Apádat.

*

Most segíts, Szűzanyám! – leheli a szenteltgyertya részeg lángjába kezefejét morzsolva Anya. A kecskelábú asztal csecse-becse-fiókjából reszkető úrnapi koszorút kotor elő, tép belőle, s az áldozati gyertyaláng a fakó-kék és barnult-lila száraz virágok kesernyés húsába harap máris.

Oda a termés, oda a termés! – siránkozik Anya.

A ház előtt, az udvaron, kínokban fetreng a barna tojástenger: a jókora sáros jéggolyók.

*

Anyja ajtaja nyitódott, harsant-zendült az ég, hatalmas loccsanás-csattanás, másra nem emlékezett. Reggel csodálkozva látja, hogy az udvaron nem ***viribülnek*** *a kiskacsák: nem volt az éjjel sem vihar, sem eső.*

Anyját kérdezi, könnyei felelnek: ég-kék szeme duzzadó igazgyöngyén Apa bóklászik holtrészegen, horpadt vizesvödörrel kezében.

*

Feketegyapjú nagykendőjét szilajon a hátára vetette s átkot köpködve a küszöbre, becsapta maga mögött a kiskaput.

A szomszédba rohan megint, gondoltuk bizakodva, de aztán szaladhatott utána Anya, szaladhatott a Bátyád, szaladhattunk mindnyájan. Apa meg csak horkolt tovább ittasan a díványán.

Hajnalban a harmadik határban találtunk rá a szegény félkegyelmű́jére, nagykendője a kanálisparti sárba fagyott.

Míg Ángyi, morzsolás közben, anyai Nagyanyánkról mesél, a sarokban ijesztően szikráznak a Cirmos szentjánosbogár-szemei.

*

Talpát rojtolják a szurdok indái, bokor-emberek húznak el mellette a sötétben, göndör hajtincsei halottas zászló foszlányaiként lobognak a rémületéjben: egyfuttában rohan le a hegyről a falusi kiskocsmához.

Az ismerős – nagyon is ismerős! – ajtónál megtorpan, fölbontja a nedves irkalap-gombócot: ÉDES FI-JAM HA MÉG-ECCER LÁTNI AKARSZ…

Űzött kecskegida-teste ittas apja ölébe omlik. Az szipogva betűzi a kockás kocsmaabroszon Nagymama üzenetét, miközben két kis üveggolyó koppan az ölébe simult gyerekarcon.

Aztán kidülöngélnek lassan a szurdoksötét éjszakába.

*

Hát mindig engem rágtok, mint rozsda a vasat? Mindig én vagyok a soros? Hogy szakadna le az a magasságos-magasságos, szentséges-szentséges… Nem, nem fogtok tovább!

Lerántotta az asztalosműhely szerszám-fogasáról az új kézifűrészt, a legújabbat (a többi meg, mint amikor szögre harapnak a régi deszkákban, sikongva vágták agyarukat egymás agyarába s nyomban a forgács-halomra huppantak), halottsárga cigarettás fogaival letépte róla a sokszálú sodrott zsinórt, iszonyút csavart Anya marasztaló kezén s a kötélnyi zsinór-köteget lóbálva a magasban, tovarohant a szőlőnkbe vezető szurdok felé.

Később aztán visszasomfordált, mint máskor is mindig, és megint csak jól lehurrogott bennünket: mit ordibálunk, mért kell a fél világnak megtudni, mi történik a házunkban, ki akar kárt tenni magában.

Titkom, melyről pedig nekem beszélni kell

Ha sikolytalanul harapta
Apám fűrésze a koporsódeszkát,
ha tovacsúsztak fáradtan
a perzselő délutánok szurkos felhői,
ha békésen böfögött az ezüst-boci,
míg Nagymama
ajnározó kezét nyugtatta rajta,

ha Anyám kék-bársony szeméből
nem görögtek elém a rémület-éj
kövér igazgyöngyei, a csillagok –
olybá tűnt mindig, hogy széles e világon
mindennél többet ér
e csönd, e nyugalom a szurdokparti házban,
s hogy ezért az áldásért bizony
sokat-sokat kell imádkozni
ott lent a faluszélen, a Jézus szíve templomban,
a vasárnapi ministrálásaim idején.

… S most e hamispénzt
(úgy ám, a hamispénzt!)
mint otromba béklyót
vonszolja maga után
ama szemétdombi
fura, nagyon fura
megtépázott kakas.

(Pétervárad, 1961. márc. 21.)

Koratavasz, utazom hozzád

Mint acélmarkú daru
a fülke-ablakon át
a félkész csatorna homokját:
ide-oda, át-átrakom,
tolom-vonom, képpé gyúrom
az alkonyati tájat.

Közepébe szurok-tócsa,
barna mezők zárják;
tőgymeleg tej hullámai
borjús táncuk járják.

Keret kell még:
lemaradó kajla póznák
(Cirmos-szemnek szempillául!)
épp jók lesznek…

Kész a kép!
Ó, de szép
a szemed,
húszperc-távnyi
cica-szemed,
Máriám!

Bent a fülkében bágyít a száraz, bárány-bundás meleg, kint zsörtölődve kél az alkonyati szél: füstöt fúj a táj szemébe. Csípős lehet, komoran hunyorít tőle, s deres leplet von szilvaszem-szemére a vidék.

Nem is zsörtölődik – már nyüszít a szél, a távolból kutya szűköl, mind közelebb ér az est; versenyt futnak póznákkal a fák.

Minő rohanás! És micsoda vetkőzés-öltözés; mit elfojtott a hosszú, ólmos tél, most szilaj dáridóval életre kél: a lengemagyaros kamasz-akác rojtokban áll, majd feketebársony füst-nadrágot lehel rá a szél; ő is fut vadon, akár a parlagon nőtt diófa-suhanc, ki olajcsíkos zubbonyát kitárva, büszkén mered önnön kéreg-szívére: hej, de pompásan dobog odabent az életmotor! Két rekety-tyebokor-cimbora, a léha semmittevők, udvariasan hajbókolnak egymásnak, koccintanak is és isznak egyet a tuskó-kupából; anyaszűz meztelenek, nem látják a szemérmetlenek, hogy köröttük a kora tavaszi alkonyatban kicsiny lánykák is álldogállnak; tanyaablak-szemükkel szégyellősen oda-odapillantanak a kamasz-hímekre, kik éppen belegázolni készülnek bőszen a kukorica-szár-szüzek védtelen koszorújába; fájdalmas zizegéssel rendre hullanak azok, estükben még küszködnek a szilaj kamaszokkal…

Alél már a szél; kékül a határtalan tej-tenger odafönt, püspöklilába oldódnak a barna mezők, és szurkosabb lesz az óriástócsa is: kékítőt szitál a tájra fáradtan az éj.

Bent a fülkében egy matató marokban sejtelmesen reszket a habfehér, kő-hideg, utolsó Kedves-levél.

(Ma este még
letörölve szilva-szemed
hamvas fátylát –
megtudom, jaj, megtudom tán,
nem ülte-e terajtad is
– ó, terajtad is! –
véres nászát a koratavasz,
Máriám?)

(Újvidék – Szabadka, '61 kora tavaszán)

Alkalmi vers a Kedveshez

(Virágoskertemből,
mit anyai jó kezed
szór be tavaszonként
csillagnyi sok maggal,
egy hajnalpiros szegfűt küldök köszöntőül.)

Legyenek e szavak
zöldbársony mezőkön
viháncoló kócos kamasz
harsány trallalái,
álmatlan éjjelen
kedvesért könyörgő
ájtatos imái,
láva-forró szügyű
nagy-nagy buksi gyerek
dagályos ódája,
orgonák, harsonák
Egyetlen Szerelmet
hirdető búgása,
széltől is óvó

reszketeg féltékeny
búsongó elégiája,
párját veszni vélő,
ijedt-rémült dongó
panaszos dongása…
Legyen e sok szó
testedből nőtt
kárminpiros szegfűk
hevenyészett csokra
születésnapi asztalkád
habfehér abroszán!

(Pétervárad, 1961. ápr. 10.)

Panaszos vallomás-töredék

Bár óránként ráncigálják
az odakint ingerei
az elme csengőhuzalait,
s az artéria – véna belvilágát
naponként hevíti forróságig
a szem-prizma szűrte fény –
felharsanni oly ritkán lehet:
zúzmarává dermed a torokban a szó.
– – – – – – – – – – – – – – – – – – – –

(Pétervárad, 1961 májusa)

A szavakhoz

Csicsergő Kedves zenéje: szavak,
Édesanya óvó sóhaja: szavak,
szavak, ti rakoncátlan zabigyerekek,
legyetek szelíd szolgáim!

Gyapjas bárányfelhők legyetek,
s bár perzselő pokoltűz az apátok
s anyátok epe-tó-pára,
némán oldódjatok
a parttalan kékségbe:
ne szóljatok a szülés anya-kínjáról!

Vagy legyetek kövér májusi virágok
húsos sziromlevele,
ám tapintható testetek
ne fedje szülőtök
testetlen-szép bibe-szívét!

S karcsú acélrudak is legyetek
és csiszolt betonlapok:
húzzatok szép ívű hidat
Anyám elhagyott szurdokparti háza
s e zsibongó, titokzatos Város közé!

…Szavak, tehetetlen szép szavak,
ne többet, ne szebbet,
csak azt mondjátok el,
mit az epető s pokoltűz
tájain láttatok.

(Pétervárad, ’61. máj. 30.)

Adria

Olyankor, ha csúszni kezd
az óriás tükör-deszka alólad
s a fürge fém-kavarók egyre hevesebben
forralják az ég-kéket s váltják smaragd-zöldre –
aludni, csak aludni
volna jó.

Mert olyankor az ölelkező pálma-ívek
sárga-barna hajzata
fekete pocsolyát árnyékol
az ezüst-tükörre.

Mert olyankor vélhetnéd,
mire e pálma-tincsek
és sárga-barna fonatok
végképp megunják az ölelést
és társasan vagy magányban a mélységbe merülnek:
akkorra ilyen lesz rég a szemem is,
akkorra ilyen lesz rég a szemed is,
ilyen sötét pocsolya…

(De mélyükről tán, néha, majd felszínre
forr a tiszta smaragd-zöld,
mint olyankor, ha imbolyogva
lágyan ringatózva
lustán tovacsúszik alólad
az óriás tükör-deszka.)

(1961 nyara)

Napló-töredék

Vártam ma megint a hajót,
hogy meghozza éjeim álom-narancsát
– piroskás, omló húsodba, Máriám
de rég haraptam már! –,
ma megint vártam, én örök-váró,
verőfényben is alva járó,
s hogy karcsú testével a mólóhoz simult
szerelmetes hörgéssel a hajó,
éberre marta szememet
keserű csókjuk bűz-párája:
valakinek mindig várnia kell
s valaki mindig lemarad,
a tenger azért nem lesz se kékebb, se sósabb,
s a hullámoknak soha nincs bújuk, bánatuk.
Hullámra hullám, várásra várás
és újra csak várás jön
a beteljesülés után.
Állsz a parton, mint örök-éhes sas, lesben,
szemed csápjait a horizontig nyújtva,
s mégsem látod látván, hogy zsenge prédáid
az időtlen várakozásban megvénültek már,
s amiért tegnap még sóváran reszkettél,
ma émelyegsz tőle: keselyűnek való
– – – – – – – – – – – – – – – – – – –

(Petrovac na moru, 1961. aug. 26.)

Njegoš sírjánál

Szavaid komor szimbóluma sírhelyed:
Sziporkázó márványkupolád
Mocskos viharfelhőket fúrna át –
De tovahúznak érintetlenül.

Kormos bendőjükben bűnös terheket görgetnek,
Jó vérű nemzőt nem fogadnak már.
Szép hitű szerelmes hiába vár –
Terhes méheket vetéltetni kell.

Ó csúcsokra törni érdemes-e hát?
S mit érnek a vérrel karcolt sorok?
– Egyedül porlad mindig a megfáradt torok.

Lehetsz a völgyben, vagy fönn a Lovćenon,
Hangod hegyeket sehol nem renget:
Suta reményt tenget csak magadban is!

('61 nyara)

Rege

Orpheusszal s Eurydikével társalgott
az este oly kongó hideg volt
a gitáros búsongó dalától
vérré vörösödött a bor
cikkanó poharak
fenekén:

volt egyszer volt egyszer
volt már egy ilyen legény
bíboros pirosra pozsgásra pirosra
dúdolta halovány Napjának delét
szerelmes éjeknek bágyadó reggelén

van most is van most is
van most is egy ily legény
ő hívja ő hozza hajnalod szemedre
szendergő kedvesem Eurydikém
ő az új lantos most elődje helyén

s lesz egyszer lesz egyszer
lesz majd egy más ily legény
éppígy tán szebben is
kedvese szemére
hívja majd hívja majd
bíbor kis Napjának delét…

Orpheusszal s Eurydikével társalgott
az éjjel oly rútat álmodott
ágyában kaktusz nőtt hajnalra
fehérre fagyottan találta tövében
vérvörös virág nyílt
halott kis szájából
Máriámnak

(Újvidék, egyetemista otthon, ’62. jan. 7.)

ELLENVERSEK, ETHOSZOK

LJUBLJANAI ŐSZ, ANNO DOMINI 1975

„Rokona a költői szónak minden olyan szó, melyet valami gyökerekig megrendítő élmény (…) teljessége szakít fel az egyébként konvencióknak alávetett emberben. Az élet olyan pillanataiban, melyekben egy adott helyzetnél fogva vagy valamely végzetes benső konfliktus következtében az ember az élet valóságára fokozott, féket tépő intenzitással reagál, az ember nem lesz ugyan költővé, de ha dadogva is, ugyanazt teszi, amit a költő."

(Sinkó Ervin: Sorsdöntő levelek)

Aktuális teendő

ideje lehet, ideje lesz
ideje is van
a versnek

két semmi

irodalom és élet
„ÁRON SZERELME"
s Áron kisfiam
között

Antivers

ez nem vers
ez majdnem
élet
vers lesz sajnos
ha már
a *majdnem* se lesz

Vers és félelem

Félelem e verscirkusz
és gyáva sámánkodás:
Maradjon az élet
ez az egy
maradjon!

A „vers” aztán
szunnyadhat tovább.

Áldás

áldott legyen a banális
a hétköznapi
a közönséges –
élet

s áldott legyen
és AZ legyen:
a vaklárma
a banális
a hétköznapi
a közönséges –
ünnepért

Fejfájás

jobb lenne a szemgödörnek
üresen

Ady-parafrázis '75 szeptemberében

Meghalt minden
KÖZÖS Pokol
s maradt a
privát.

Egész világ gyehenna
s ez az EGY
a leggyehennább.

Zaj, belülről

Alszol?

Nem lehet itt,
nem lehet
ebben az őrült városban
még dögleni se!
Hallod, hogy morajlik,
reng, zakatol ez a marha
utca?
Ilyen lehetett
itt fönn északon is
hatvannyolcban
s ilyen volt ott lenn,
emlékszel, délen,
ötvenhatban,
mikor a tankok
be-és átvonultak.
Legalább ez az átkozott
metró
szünetelne éjjel!

Mit beszélsz? Mért nem alszol?
Kint még csak hajnalodik,
s a forgalom
már rég leállt.
És Ljubljanában, különben, metró
sincsen…

Tolakodó párbeszédfoszlányok egy regényből, ugyanott, ugyanakkor

– Na mit lóg az orra? Tán azt hiszi, ő is ilyen nyimnyámosan ülne most Berlinben, ha netán magát puffantják le Pesten, s nem pedig őt a berlini barikádokon? Ezek az entellektüelek… Ezek az entellektüelek! Nem tudnak marxista módon viselkedni!

– Na és mondja, mit tanít a marxizmus a halálról?

– A marxizmus a halálról? A marxizmus a halálról! A marxizmusról tudhatná, igazán tudhatná, hogy nem foglalkozik ilyen hülyeségekkel.

Nyomorúság-dialektika

úgy olvasta nemrég
Marxot
mint más talán
a Bibliát

úgy olvassa nemrég óta
veszekedett nyomorában
maga is –
a Bibliát

Egy kamasznosztalgiára

Túl-idillikus, túl-harmonikus
már-már giccsesen
problémátlan
a mindennap:
nincs a versnek életrehívója…

Azóta, ím, meglett a „dráma”
– drámák drámája kint is és bent is –
és versöröm helyett mégis
versundor
s menekvés lenne jó
ha lehetne
a szótól:
most elég lenne pőrén,
önmagában,
szellemszegényen,
szánalmas szimplaságában –
az élet-idill.

G. öröme a nyomorúságban

animális batyukként
húzza le vállát
a Semmi

kókadozó szomorúfűz

s animális életöröm
feszíti gerincét
egyre:
nyomorúságban vagyunk

de EGYÜTT vagyunk
benne
egyek a háromságban

mozduló herbáriumvirág

Áldás II

áldott legyen a kifulladás
a fiziológiai holtpont
mikor a test és a tudat
egyetlen tömbként
süllyed
egyre
mélyebbre
a
Semmi
alá

alásüllyed ilyenkor
de legalább –
nem gondol rá!

Érték-dialektika

csak a nemlét pereméről
csak a Semmi küszöbéről
érződik
a meglét
s alázatot követel
a puszta
VAN

Naiv oltár, félelemből rakva

megraktam kisfiam
amivel csak tudtam
amivel csak bírtam
az áldozati oltárt

hánytam rá Mórit
elektromos figurát
flóberttal szétlőtt fejű
telepi macskát
amint vörös csíkot húz
a Piros Frankenstein
padlásán

s hánytam rá halat
feketét szomorút
neoszürrealista kommerszárut
„unikátot" a Borec
hősi monográfiái és harcos
memoárjai közül

s tettem rá aztán
egy szintén fekete
szintén egzotikus
szfinx-féle Anyát
szintén „unikát" és szintén
a Borecból

s rátettem végül
rátettem végül rezgő kézzel
a jó öreg
Veled együtt nőtt
Ervin Iszidorovicsomat

ki annyi sámáncsodát művelt
életében
s holta után is változatlan
miért ne tehetné hát most is
itt is
e félelemből nőtt naiv
áldozati oltáron

Jezernik primárius asszony
szívsebész-mágus
Košak docens úr
szívsebész-mágus
áldozati oltárán

s ez minden
kisfiam
amit tudtam
amit bírtam
s a többi már
a Tűz dolga

a főnix-tüzünké
e kínkeserves naiv tüzelőn is
talán mégis
talán mégiscsak
föllobbanóé

Stigma

Mély lehet, kisfiam,
a szenvedésed:
az Albus-borotvahab alól
látom,
milyen mélyek a ráncaim.

Imperativus

megosztani az örömöt
másokkal

megverselni az örömöt
másoknak

nem lehet

Antropológia-töredék

az ember lám
csakugyan
mindent kibíró
hamvaiból ismételten föltámadó
– – – – – – – – – – – – – – – – – –
– – – – – – – – – – – – – – – – – –
állat

Vers és félelem II

A félelem
versbe félve
továbbra is félelem,
ám dőresége rendbe szedve:
megfélemlített félelem.

Rezümé a 35. születésnapra

hívei kiköpték
nem azért mert langyosnak
nem azért mert langyosnak
azért mert nagyon is
forrónak találtatott

Álom

álmában kiadták
posztumusz könyvei első sorozatának
legelső
vaskos kötetét

Braille-technikával

Szerénytelen fohász

élni és írni
kenyéren és vízen
fehér papíron
feketén

Epilógus

pokolra ment –
s duda helyett
szakadt húrú nagybőgő

ELLENVERSEK, ETHOSZOK

Barátaim közül a legélhetetlenebbeknek, a legpolitikusabbaknak és a legszerelmesebbeknek.
Vagy épp ellenkezőleg.

'76 tavaszán

1. Életre, szerelemre, közéletre

Létbizonyság

Jé, már megint
emlegetnek

Jé, már megint
vagyok

Óvodás a temetőben

ugye Anyu hová lesz
a halottak
vére

fölissza kisfiam
a föld

ugye ha egyszer
mindenki meghal
piros lesz Anyu
az egész Föld?

Disszonáns gyermekrigmus '75 telén

(hommage à Weöres)

csing-link-lunk
csing-link-lunk
befagyunk be fogyunk
csontcsörgés élőknél
csontcsörgés holtaknál

Tömörített gyászjelentések

rövid és súlyos –
– halál
meghalt –
– még életében
itthagyta –
– magát
ezúton értesítjük –
– szerető szomszédait
fájdalomtól megtört –
– virágadomány

Perpetuum mobile

ni hogy rakják
ni hogy lépik
feszes rendben
rendületlen
kisded hittel
mintha lenne
mintha lenne

továbbra is
miért rakni
szaporán
a lábaim

Fölösleges intelem

görbül a hátad
mondják
ne hagyd el magad
öregem

görbül a hátam
mondom
de a gerincem
nem

nem hagyod el magad
öregem

Ellenóda a Szerelemhez

Szépen indultál.
Kitérők nélkül,
egyenesen,
ám mégse mereven.

Gyorsan növekedtél.
Megnyúlt karjaiddal
befogadóm lettél.

Hanem egyszercsak
egyszercsak egy napon
egy észrevétlenen
egy meghatározatlanon
talán már az elsőn
talán már az utolsón
mit ad isten mit se
magad túlfutottad
súlyod eltúloztad
túlnőtted arányos
méreted:

a társtalan társat
egyszeriben kinézted
a barátság szülte barátot
hirtelen eltanácsoltad
s ím
a testvértelen testvért
az anya szülte anyát is
leírtad
mellőlem.

S már éppen készültél,
bizony, Szerelem,
Te polipcsápú,
szertelenül gömbölyödő
fényes Méhlepény,
láttam én jól,
már éppen készültél,
Te ékességes,
feszes Gyönyörűség,
fölfalni készültél engemet –

Úgy ám, Szerelem, Te sikamlós
Gyönyörűség!
Úgy ám, Szerelem, Te polipcsápú
Metafizikai Léggömb!
Az ám, az lettél:
isteni!

Pukkadj hát szét
s legyél csak –
egyszerűen emberi.

Az Abszolútum ára

nem leállni
nem meglátni
nem adni
nem szánni
minden kézfogást
másokkal
kizárni

hahh Szerelem
te drága
hahh a Teljes Szerelem
szertelen rút ára

Csillaglépteckel

micsoda terek micsoda távok
csillaglépteckel bejárva
olykor havonta

mekkora eltávolodások
mekkora visszatérések
olykor naponta

milyen űrök mily kékségek
az idebent átlóin
olykor percenként

miféle zuhanások
miféle megtérések
egymástól egymáshoz
csillaglépteckel olykor
havonta
csillaglépteckel néha
naponta
csillaglépteckel szinte
percenként

akárcsak a valóságban
láthatatlanul
Móri elektromos figurái
odafönt

Lehetséges meglepetés

egy napon visszatérünk megint
lelkendezve magunkhoz
s nem találjuk itthon
magunkat

Megválaszolhatatlan kérdés G.-hoz, iróniával és pátosszal

Mért elég tenéked
„éned” és az „énem”?

Mért nem elég tenéked
énünk és az éned?

Lehetetlen lehetőség

ha tudnád
hogy most itt melletted
mereven hanyatt
verset mormolok a sötétben
ellened

tán gondolkodás nélkül
a torkomhoz kapnál

Mentségkérés kíméletlen versre

ne haragudj
kérlek ne haragudj
a rád olvasott
komisz sorokért

ne haragudj
kérlek ne haragudj
jól tudod ezt te is
itt nincs pardon
itt fogat fogért
szemet szemért
vagy legalábbis
műfogat műfogért
műszemet műszemért
jól tudod ezt te is
tanultuk az iskolában:

A VERSÍRÁS
mindig és mindenkor
akarva akaratlan
a versírás is
POLITIKA

XX. századi sors

(egy újsághírre)

visszaemigrált
szülőházájába

Történelmi fejlődés

(egy újsághírre)

„AZ ÉLET LASSAN VISSZATÉR
MEGSZOKOTT MEDRÉBE”
az áldozatok
– néhány tízezer
a pontos szám nem fontos
pár száz vagy ezer
quantité négligeable –
lassan megpihennek
megszokott medrükben

Refrén egy meg nem írt bürokrata-nótához

… szeplőtelen énnekem
minden nyaram s telem
az ÁLTALÁNOS ÉRDEKET
én képviselem

Fal és messianizmus, avagy traktátum a Falról és a Fejről

Fejjel a falnak!
Dőreség!
Pöffeszkedő messiás-gőg:
Majd Én aztán
amit senki más!
Az ám, hazám!

Bár ha jól meggondoljuk,
e dőreség
tán nem is annyira
a Fejé!
Sokkal inkább
a Fejtől függetlenül
Déva-várként nesztelenül
ismételten fölfeszülő
kihívóan pöffeszkedő –
Falé!

A rehabilitált

megmérettetett
fölülvizsgáltatott
barátai mérlegén
súlyosnak
a magáén
könnyűnek
találtatott

2. Életre és irodalomra

Napok hordaléka, egyenes arányban

egy bután el-
folyó zavaros
nap

egy leül-
LEPEDŐ poszt-

HUMUSZOS
vers

Balsejtelem

nagy baj lesz vele
könnyen meglehet

lám már ő is
verset ír

Család és irodalom

lopja tőlük
tulajdon betűit

egy napi betűhordalék
egy napi atyai
egy napi hitvesi
szeretet
leírva

föl nem törő hiányuk
ködösíti esténként
ki nem mondott panaszuk
harmatozza hajnalonként
a betűit

Filosz-optimizmus, avagy a haLLhatatlan cédulák

Sivár emlékezet pótlói,
tény-, adat- és érzés-skatulyák!
E balga fejet vehetik
ma vagy egykoron,
ám ti mindenkorra
maradtok!

HaLLhatatlan cédulák.

Parafrázis, némi kétellyel

Dolgozni csak pontosan, szépen,
Ahogy a Szojuz meg az Apolló
Szédeleg az égen
A kopár csillagok felé.

Történelmietlen aggály

már olyan jó lesz végül minden
odakinti s idebenti
egyszeriben nem lesz miről
verset írni

Valóság-irodalom

egyre jobban
egyre
sorsdöntőbben
elrugaszkodik tőle

valóság az irodalomtól

Biztonságvédelem

nem győzi írni
nem győzik gyűjteni
az élete melletti
az élete elleni

bizonyítékokat

Élet és irodalom

ha nem lenne a szó
néha tán
amint mondják
Dunának menne

ha nem lenne a szó
sose menne
amint mondják
a Dunának

Filosz-optimizmus II

gyűlik lassan
gyülemlik

voltaképpen máris
megvan

egy nekrológnyi
élet

Szinkron – aszinkron – szinkron

(G.W.F.H.-re)

utolérték szavai
az életét

elkerülte élete
a szavait

utolérte élete
az életét

A Városról, a Városunkról

(Verseslevél-féle, avagy lé-féle vers T.O. barátomhoz, egyik kedvelt műformájában)

1.

későn értesültem szégyen és gyalázat tőled kellett hallani te is írtál mondád az én ljubljanámról avagy látom most már a MI ljubljanánkról világosan írod

prózába tördelem „sikerült a kisfiú szívoperációja ljubljanában már haza is hozták boldog vagyok verset írok de én örökre ott maradok kipöckölve ljublja nában egy indonéz asszony és egy braque-festmény között nagy dolog a szlovén grafika” s nagy dolog ezt jól tudjuk mi az a fura koincidencia hogy doreenáron/ árondoreen egy napon látszólag váratlanul összefut a sárkányhidas városban a grafikabiennálés városban a bészabógyörgyös városban a doreenáron-dolináros városban látszólag mondom ám mielőtt kifejteném íme az alibi istenemre egy igazi alibi az irántunk való figyelmedre jócskán megkésett viszontfigyelemre az történt ugyanis megtörtént ugyanis ellenverset írtam a folyóiratra ahol te igazit írtál ljubljanánkra s miután leírám imigyen komiszul

VÁLTOZÓ IDŐK
(egy folyóiratszámra)

akik lám egykoron
nem is túl régen
episztolát írtak
feszes sorokba tömörülve
mellette

azok lám ismét
episztolát írnak
feszes sorokba tömörülve
ellene

amint így leírám a miklošićeva 7a per háromban fedja asszonynál a szlovén galériák főnök-özvegyénél egyszersmind a jakac-örökösnél vagyis az ajándék-g rafikák pazar jugoibusz szobájában amint így leírám e komisz kis elbocsátó fullánkos üzenetet s beintegrálám a posztumusz művek ikszedik kötetébe lát om ám érzem ám a fullánk rosszul talált engem talált gyógyír helyett megmér gezett föloldás helyett megkeményített mindmáig kézbe se vettem e folyóiratot s most is csak a ljubljanánkért de hagyjuk hát az alibit térjünk a lényegre a látszólagos csakis látszólagos koincidenciára arra a furcsa véletlenre hogy enny ire szabályszerűen ennyire véletlen-telenül összefutottunk egy napon neutrális

terrénumon jócskán eltávolodván literáris szemétdombunktól az egyetlentől lám mely mindigre megmarad egyedül ez marad doreenáron/árondoreen között ócs ka kis vigaszként

2.

szóval én így látom azért nem véletlen a véletlen azért csak látszat a való e faló e fa ló hogy rád variáljak azért ez az egybeesés mert egybeesik cefetül a te igazi meg az én nyomorúságos ellenversem úgynevezett témája az úgynevezett élet s az úgynevezett szerelem mint ahogyan egybeesett akkoron ugyancsak cefetül a szlovén šalamun-projektum s a te bácskai ellenprojektumod a gyilkos kis ellenóda mely nemcsak azt bizonyítá eszelősen szókimondón hebehurgyán vak merőn ami annyit tesz költőileg hogy proletár pedig nem taknyoz proletárról azazhogy az entellektüelköltő sem bújhat ki bőréből nem bukfencezhet be mégoly zseniális szaltó mortálékkal se az igazi a tőzsgyökeres a pauperizált a versírásra lázító proliba a világ proárjaiba a kormányeltöréses proárokba ahogy az ajdovščinai ahogy a szlovéniai ahogy a szlovéniát szintén megjárt vitézünk mondaná hanem azt is bizonyítá ugyancsak eszelősen ugyancsak szókimondón a mici-projektumnak meg a doreen kettőnek a szerzőjét egyazon misztikus kapocs a fej fej mellett haladó öngyilkossági bajnok bácska és az ugyancsak öngyilkosság-bajnok szlovénia köti össze egy közös klubbal tudjuk kinek a ne legyünk szentisek tudjuk kinek a klubjával nos efféle misztikus kapocs lehet úgyszintén a véletlenünk pántja a koincidenciánk abroncsa hisz mi más az életféltés barátom s mért ne lennénk szentisek ha nem halálküszöb s mi más a szerelembúcsú ha nem élettemetés egyszóval az úgynevezett életnek és úgynevezett szerelemnek egyazon perspektíva ad dignitást hogy melyik azt hagyjuk hogy milyet azt hagyjuk ne legyünk mégse szentisek inkább még arról bár féltem e formátlan formát ezt nem bírja el ez már kullancsként jobban mondva appendixként csimpaszkodik rá hogy barátunk a ljubljanai doreen kettőt újvidéki antológiába tevő barátunk a kontrapunktba végszót író bará tunk a belgrád – ljubljanai röptérre bennünket leröpítő barátunk az indulás előtt minket vigasztaló noha belül maga is vacogó barátunk s végül most a ljubljanámat fölfedező barátunk egykor kedvenc szavával éljünk ám mégiscsak üsse kő a formát búcsúzásul ide írom jelen távlatból a megvilágosodást

3.

én úgy vélem nemcsak hogy nem volt véletlen a véletlen de váratlan se volt az annak látszó neked ezt el lehet mondani anélkül hogy vulgarizálnád anélkül hogy bizalmatlan lennél a bizalomhoz el lehet tehát mondani attól a pillanattól fogva mikoron ljubljanából korholó kérdést intéztél dundzsi kis pudovkinunk hoz az ügyben mikor veszi már vagy mikor vakarja le onnan nem emlékszem pontosan de nem is ez a lényeg az volt a lényeg mikor szedi már le domi annak a piszkos kis irodalmi piszkos kis kritikai mellékletnek az éléről a nevét a nevem a nevünk az ittmaradtak a szemétdombon veszni hagyottak neve mellől nos ettől az általam most komiszul kimondott komisz pillanattól valahogy mindig is tudtam bárha más és más átlókon de mégiscsak egyazon riadtságtól űzve taposnak lábaink s lesz még egy pillanat lesz még egy város mindegy hogy hol mindegy hogy mikor ám lesz még egy koincidencia azazhogy egybeesés összetalálkozás egybevágóság egymás fedés hogy én is szótárhoz folyamodjak e kontárban mint oly gyakran te is az igazi versben s voltaképp ha jól meggondo lom az így fölfogott várt-váratlan márcsak azért se volt váratlan-váratlan hisz megannyi előzménye lőn az egybeesésnek hogy eszelősen szókimondón hebehur gyán vakmerőn csupán néhányat említsek esküdvén a guevarádra esküdvén az iszidorovicsomra nem értékpárhuzamokra csakis intenció-egybeesésre utalok mikoron most mondom hogy hogyan úgy ahogy egyáltalán érdemes eszelősen meszelősen meszelőnyélszerű gerinccel ahogy domi írá kisded csigolyáimról a híd-díjadra készült groteszkjében az alvajáró biztonságával mint ifjabb ignotus írá ama pokolian pontos nekrológjában tudod hogy kiében vagy miként sze rénytelenségem írá ama pirosfekete kis posztumusz-káté élére trapézon lebegve csak úgy érdemes mindig és mindenkoron s most is kimondani az éberül a józanul a realistaként kimondhatatlant ez esetben azt hogy intenció-egybeesést szándék-azonosságot látok mai távlatból már a guevara-karneválban és a ku kutyini estékben a gerilladalokban és a politlírában a sztálin-ellenódában és a london-drámában na meg aztán mindezek után egészen logikusan a feltételes ben és a jogerősben ám most már igazán ideje lesz elkomolyodni realistává lenni a családra a kenyérre a takaróra gondolni e hideg télben s a meleg bizonyságban hogy nincs soha sincs egészen egyedül az ember bárha vacog is magában hisz ott didereg ott vacog vele valahol valamerre egy tanyán egy falun egy városban egy barát például egy barát ugye barátom barátom a Városban barátom a Városunkban?

'76. II. 22.

Epilógus gyanánt: egy műfajtalan pánlírikus olvasónaplójából

1.

„A' prosa-ban meg-nyilatkozó literator psychicai constitutioja is lyricusi constitutio – lévén alap characteristicuma az a méljséges ego-centrismus, a'mely hiján lyricusi vagy is poeticus ön-feltárás el nem kébzelhető –, ám az a' productum, a' melyet a prosai confessionarius meg tsinál, még sem poesis! A prosai confessio ugyan tsak erősen subjectiv, a' fogamzás nézetjében igen rokonságos a' lyrával, de vég-eredményjében azval nem identicus. Versezetes confessionak és prosa-confessionak eggy a' genesise: a' ki-tárulkozás, meg-nyilatkozás, ön-megnézettetés lyricusi imperativja, ámbár ezen közös-séges igénylet más 's más modusval kap kül-alakzatot, eznél fogva pedig a' vég productum is különbséges. A' prosa-ban megnyilatkozó literator is egy féle lyricus, de nem poeta, a prosa-confessio is egy féle lyra, de nem poesis!"

(Egy J. J. Rousseau-korabeli ismeretlen magyar vallomásíró töredékéből. Eredeti ortográfiával közli a pozsonyi Rousseau-centenárium 2. könyve: A Magyar Rousseau János Jakab, 1878.)

2.

„A politlíra utópizmusa realisztikus utópizmus, művelőjének disszidensenelőrefutó etikája realisztikus etika: a politlíra művelője lírikus alkat ugyan, de lirizmusa elválaszthatatlan a cselekvés igényétől; lírikusi mentalitású tett-ember, akinek az írásos megnyilatkozás bizonyult a személyes cselekvés legvalósabb lehetőségének. A politlíra, mint felfokozott szubjektivitású közírás, nem költészet ugyan, de líra; állandó ismérvei közé tartozik a személyesség, az intenzitás és az expresszivitás."

(Bolyai Árpád: Glosszák a politlíráról. Korunk, 1937.)

3.

„Nincs költő, **poéta** a szó eredeti értelmében, nincs alkotó, a szellem iparosának mindenkori antipódusa, aki előbb-utóbb ne meredne rá a számára egyetlen egzisztencia, a művészlét és eredménye, az alkotás paradoxális voltára. S hogy a paradoxon nagyobb legyen, az ellene való tiltakozás, élet és művészet, lét és alkotás hagyományos bűvkörének áttörési szándéka újabb paradoxont szül: a vers vers volta ellen újabb verset, az életté nem vált művészet ellen újabb művészetet, az „arannyá vált vér" ellen újabb „aranyat", de csakis „aranyat"... Ellentétben a költészettel, mely mindig elölről kezdett nemes donquijotteria önnön abszurditása ellen, és szemben a „literatúra literatúrájának" azon válfajával, melynek szintén állandó, félre nem tehető kérdése, hogy mit ér a maga „megvalósulása", ti. az irodalomról írt, hatványozottan paradoxális „irodalom", – létezik a tudományos kritikának, esszének, tanulmánynak és irodalomtörténet-írásnak egy sajátságos típusa, melynek nincsenek ilyen problémái. Az irodalommal való foglalatoskodás olyan „objektív" módozatai ezek, amelyek nemcsak hogy közömbösen legalizálják, lázadás helyett passzívan szentesítik saját „anyaguknak" és önmaguknak nagy paradoxonát, hanem még **segítik** is azt kiteljesedni: az „objektív analízissel", „tudományos hozzáállással", „egzakt viszonyulással" lényegében irodalmi **szak**kérdésekre redukálják azt is, ami arra semmiképp se redukálható, ti. az alkotó ember műben testet öltött **élet**kérdéseit.

Holott figyelmen kívül hagyni az alkotói megnyilatkozás emberi tartalmát, a művészi megnyilvánulás életben-fogantságát: ez nemcsak az alkotó ember emberi misztériumának az elhantolását jelenti, hanem – a legjobb esztéta-szándékokkal ellentétben – az esztétikum lefokozását, a művészettől elidegeníthetetlen **etikai elem** sikeres likvidálását is."

(Udvardi János: A kritikairodalom és irodalomtörténet-írás sajátságos típusáról. Élet és Tudomány, 1968.)

ETHOSZOK ÉS TOPOSZOK

(Újvidék, 1976-1989)

Bevezető olvasatok, avagy önkritikus variációk egy ellenvers-kötet kritikáira

1.

Olvasom az izgalmas,
olvasom a jubiláris
cikkek között,
épp Davičo mellett,
éppen Njegoš fölött,
olvasom megrökönyödve,
ALIGHANEM készülök,
kivonulni készülök
ALIGHANEM
az Életből!

Olvasom az izgalmas,
olvasom a jubiláris
cikkek között,
épp Davičo mellett,
éppen Njegoš fölött,
melléjük írom hát,
alájuk írom hát,
önkritikus konzekvenciám:
„Aligha-
NEM!”

2.

féltenek bennünket
ellenvers
kivonulunk az Életből
ahelyett hogy
mellette

ahelyett hogy
ellene
vonulnánk

féltenek bennünket
ellenvers
kivonulunk az Életből
holott hát változatlanul
holott hát rendületlenül
benne vagyunk –
nyakig

3.

sekélyek vagyunk
ellenvers
írja a kritika
nem süllyedtünk
eléggé
nem süllyedtünk
mindmáig
eléggé mélyen –
a pokol fenekére

4.

Mondják, ellenvers,
nincsen formánk;
szorítsuk hát feszesebben,
szorítsuk hát komiszabbul
egymás nyakára szorítsuk
e formátlan-rút
FORMÁNK!

Életre, magán- és közéletre

Bácskai falvédőszöveg, némi korrekcióval

rövid az élet
hosszú a sír
bolond ki
búsul
bolond ki
nem sír

Nyári hóesésben

(hommage à Saša Petrović)

szállong szállong
kitartóan kering
az útszéli nyárfaliget
hava
kész metafizika
vagy netán csupán
Petrović maestró **tollszedői**
indulnak lagziba?

Optimizmus

dülledt szemű macska
egy lábon
halcsontot kapar
a torkából

Egy machiavellistára

úgy lefeg szájában
az „etika”
mint kutya szájában
az otromba
csülök

kilóg

Családi üröm

hogy megfogytak már
mily kevesen vannak
a tegnap még népes
családban

hogy megfogytunk már
mily keveset kell
a tegnapi családban
temetni

Találós rigmus kisfiainak

3x1000 apus puszi,
Bosnyák Csabi, kicsi Nyuszi,
Bosnyák Áron, édes Kuszi,
Végül pedig Kis Anyuci –
Összesen az hány nagy puszi?

Alliterációk

magasságos egek

mennyire magam vagyok
magammal –
hát még másokkal

magasságos egek

A rehabilitált II.

megmérettetett
fölülvizsgáltatott
barátai mérlegén
könnyűnek
a magáén mégiscsak
a magáén mégiscsak
súlyosnak találtatott

Súlyos pártvétség

ki-kimaradozik mostanában
közönnyel undorral
tengeribetegséggel
a gyülekezetből
pedig hát oly lendületesen
hirdetik ottan
a Völkisch Meetingek szólamait
en-ter-naci-jo-nális körítéssel

súlyos pártvétség!

„Ohne Angst leben!”

Vacog a fogam
„Ohne Angst leben!”

Ohne fogak nélkül –
Vacog a „**Leben**”!

Kivert fogakkal is
„Ohne Angst leben”?

A kihűlt dolgozószoba

nem jól zár az ablak
marha egy hideg van
idebent

nem jól zár az ablak
marha nagy pokróc
a derékon

nem jól zár az ablak
marha nagy pokróc
a lábaknál is –

minden eshetőségre
mert vannak **jól záró**
zárak is

Önkritikus aggodalom, 1980

Hogy győznek majd
annyiszor
és olyan megérdemelten
– engem a botrot
engem a latrot –
villanykarókra huzigálni?

Születésnapi summa

egy gyerek-asszony
egy hamvában megcsúfolt
nemzedék
egy cserben hagyott anya
egy elveszített világhaza
egy versnyi gyermek
majd még egy
egy-egy barát
egynéhány volt barát
egy halott tanító
egy halott apa
egy kisország
– úgy látszott
magába zárva is
felépíti mégis
mindenek Bábel-tornyát –
egy csontvelőbe szívódott
permanens félelem
egynéhány tartósabb
önarckép
egy naponta megcsúfolt
maradék-remény

egy-kettő híján
NEGYVEN ÉV

Dialektikus konzekvencia

erősen élek
mondják
vonjam le a
konzekvenciát

erősen élek
mondom
erősen is fogok
– levonom a konzekvenciát –
erősen is fogok
majdan egykoron
avagy már ma-holnap
avagy tán ma is
erősen fogok
rúgni egy utolsót

Ohh, ama Szerelemre!

A tetten ért öregség

megy fölfelé
a szállodai lépcsőn
jön lefelé
a szállodai lépcsőn
egy kísértésbe döntő
egy liliomtiprásra csábító
egy gyors házasságtörésre ösztökélő
érett, érett, gyümölcs-érett
tini-lányka
fél karnyújtásnyira
– már megcsap
fogkréme illata –
szólásra nyílik cseresznye-szája
bátorság! bátorság! most kéne
vakmerő, pimasz, meglepő
bátorsággal derékon csípni
hogy ropogjon minden porcikája kéjesen –

s kimért udvariassággal kérdi:
„BÁCSIKÁM, MONDJA, HÁNY ÓRA LEHET ILYENKOR?”

Gyilkos járt…

Gyilkos járt a házban,
gyilkos járt az éjjel
a házunkban,
mondvacsinált várunkban,
dúló csaták, héja-nászok
várában.

Sodrófával kezében,
sodrófával az ágy alatt
kihallgatta szépen
őket:
az angyali cédának
s lehetséges társának
kéjes malacságait.

S miután végzett
két hatalmas csapással
a tettesekkel,
a felhívott rendőrség
gyorsan a helyszínen
termett:
valahogy olyan ismerős volt
az ajtóban a femin kékruhás!

Akárcsak ágyasa, az övé,
egy éppen ilyen,
egy régesrégi
hallucináns éjszakán.

Végrendelet, szerelmetes önző asszony módjára

ha netán fölfordulnék
sose lehet tudni
ha előbb fordulnék föl
tenálad
igazán mondom
igazán nem frázis
márcsak e két gyerekért is
persze magadért is
igazán mondom
vedd el a Mártit
bár olyan csúf szegényke
ám egészen biztosan
– ilyenek mind
a vénlányok –
egészen biztosan jó lenne
hozzátok

A szerelmesvers strukturálása

vonaglasz egyet
oszthatatlan
önterhed alatt –
betűket rovok
fehér papíron

szippantasz egyet
olthatatlan
légszomjad alatt –
betűket rovok
fehér papíron

szorítasz egyet
magadba-szoríthatatlan
magamon –
betűket rovok
fekete papíron

betűket rovok
fehéren feketén
megvan lám máris a
SZERELMESVERS

Irodalmi életre

Mi történik vele

mi történik vele
a versben még lám
milyen érzékeny volt

mi történik vele
a dalban még lám
milyen tiszta volt

mi történik vele
a kép mögött még nemrég
egész emberként állt

mi történik vele
csakugyan mi is történik
a zenéből képből versből
szánalmasan kilépő
emberrel

Levél barátomnak, városunk túlsó szélére

(101. panasz)

esténként
midőn költőként
midőn emberbőrkötésű irodalmunk
redaktoraként
nem vagy már semmire való

éjjelenként
midőn a kupolás
országház
s nem kevésbé a kupolátlan
toronyház
egyaránt kikészült virrasztójaként
úgyis mint honatya
úgyis mint családatya
na meg mint hitvestata
hasznavehetetlen vagy
egyaránt –

ilyenkor gyere el
ha már nappal
sehogy se szabadulsz
taposómalmaidból
sehogy se szabadulsz
taposómalmainkból
ilyenkor gyere el
hozzám

gyere el ilyenkor hozzám
s meglásd
micsoda heves közéleti

meglásd
micsoda bizalmas
atyai meg hitvestársi
eszmecserét folytatunk

mert mindenen túl
mindentől távol
jócskán kikészült már
ilyenkor a város
innenső szélén
a barátod is

Egy „irodalmi fölszólalásra”

megírta havonkénti
könyveit
kiadta hetenkénti
gyűjteményeit

eszelősen félti mostan
fogai közt ropogtatja
a TÁRRR-SA-DA-LOM
könyvekre szánt
másoknak szánt
pénzeit

Egy irodalmi vitára

(Fekete Elvirának, feketén)

konjunktúra-kanca
vörös vemhét vemhedzi

Szillogizmus

(a belgrádi emberijogi konferencia témájára)

X. Y. költő

a költők általában
emberek

X. Y. is általában
emberi bánást
érdemel

Jubileumi bökvers egy megboldogult nemzedékre

Optimisták voltak
s naivak is
persze!

Éberek is viszont:
mindüknek volt
mersze
itt és mÁst mondani
arra ami
merde!

Nézetük lett
ezért
mindenkorra –
ferde!

(1982)

Ars moralia

(bátyámnak, a melósnak, s barátomnak, a költőnek)

ha meggondolod
s gondoljuk meg jól
proárok
írástudók és pauperizáltak
ha meggondoljuk
mi mindent
írattatott
alá
e
canaille század
a proárok
írástudóival
az írástudók
proárjaival –
meggondoljuk akkor
nagyon is meggondoljuk
testvérek
mi alá is írjuk oda
nevünket
önszántunkból

Nem ír többé naplót

túl sokat tud
semhogy közéleti
naplót vezessen
az irodalomról

túl sokat tud
semhogy irodalmi
naplót vezessen
a közéletről

túl sokat tud
semhogy bármiféle naplót
vezessen
a veszedelmes életről

A történő történelemre

„Nem tudják, de teszik…”

Nem tudják, de
teszik.

Tudják már
és
mégsem teszik!

Már megint világháború

Álmában kitört
a Harmadik.

S milyen bután.

Időszerű történelmi dráma, egymondatos újsághírben elbeszélve

Szihanuk szavai szerint
„a nagyhatalmak
mindannyian egyetértenek
abban,
hogy harcolni fognak
az utolsó kambodzsai
haláláig”

Önkritikus rigmusok, nemzedéki használatra

(D. I. barátomnak, akivel egykoron, a Prepában, együtt fújtuk az Államépítést)

elhitették velünk
már az iskolában
mi vagyunk a Leg-Leg
jó tyukodi pajtás
egész Nagyvilágban

ha pedig már utunk
ilyen magasságos
mi volnánk hát mi is
jó tyukodi pajtás
kik ez úton járunk?

jöttek aztán idők
szembesítve kérdtek:
„Tyukodi pajtások
ni csak ni csak talán
meztelen a király?!”

bevalltuk hát szépen

Nemzetiségi létállapot, anno Domini 1980

Sem élnek,
sem halnak.
Voltak-e?
Lesznek-e? –
„Vagynak”.
Megvagynak.
Még-vagynak.
Megfagynak.

Nemzetiségi kérdés

(Illyés Gyulának, kiváló tisztelettel)

Hontalanul két haza közt? –
Nem, ó, nem, Mesterem!
Hontalanul **mindkettőben** –
úgy ám, úgy ám
Mesterem…

Feszül körülöttünk

feszül körülöttünk
egyre feszül
létünk burka
egyre feszül körülöttünk
a léttelenség buta burka
kipukkad
meglehet nemsokára
akár egy romlott
randa
véreshurka!

Óvodás a tv előtt

ugye ha Ő meghal apu
ugye ha meghal a Titó bácsi

nálunk akkor háború lesz?

HADARÓCSÉP A NULLÁS LISZTBE

(Újvidék, 1981)

VILÁG-PO-ROS-A-KA-LAPOM
ÚGY TUD-JÁK-HOGY-AB-BAN LAKOM

avagy vidám kis újévi ellen-ESZ-ZÉ-skandallum T. O. barátom

VILÁGPOR-ának béke-poraira

(részletek: reszelt részek: reszelékek)

MOTTÓNYI CIHELŐDÉS, CIHELLŐDÉS

tavalyi naptárt tépdesek
asztalit
jó lesz a bakelit-
talpazat a tavalyi
unalmasan tavalyi
IDÉNre
s jó lesz a naptár-cetli
otromba halmaza
jó lesz IDÉZNI
az idéni
idétlenkedés/írótlankodás
első kísérletében
első kísértetében
első ESZ-ZÉ-jében
a VILÁGPOR kísérleti fölkavarásában
t o l n a i t á s -szerű
ellen-filológusi motyójában –
s mit ad isten
az istenteleneké
a megrendszabályozott eretnekeké
rémülten számolom a

tavalyi naptár
idei naptár-cetlijein a
T. O.-bejegyzéseket a
T. O.-emlékeztetőket a
T. O.-s felkiáltójeleket:
se több se kevesebb
tizennyolc T. O. a megboldogult
tizenkét hónapra
vagyis hát átlagban havonta
havonta másfélszer
nyolcvanban havonta másfélszer
zendülhettünk volna fel
le fel
amúgy „lélekben”
mi ketten
amúgy
övig
a
lisztbe ásva
nullás lisztbe és egyéb
porokba!

Első idei ESZ-ZÉ-m
nyugodj hát
béke poraidra.

FORMAKERESÉS, AVAGY RÉSÜTÉS
A TUDOMÁNYOS KÖLTÉSZETTANI DOLGOZAT
MŰFAJI CSOLNAKJÁBA

Kézbe fogom ismét: **esztétikus világpor.**
Kézbe fogom megint: **súlyos világpor.**
Kézbe fogom, felütöm: **sütős világpor!**
Kézbe fogta, mondják, kormányelnökünk is,
kézbe fogta könyvünket a könyvvilágtermelés
fővárosi világkönyvpiacán.
(Szalutált-e néki eközben Lászlónk,
a Kapitány?)
Kézbe fogta, mondják, s gondolom,
esztétikus lehetett a számára is.
Meg súlyos is lehetett, gondolom, a számára.
Azt viszont nem tudom, felnyitotta-e; azt sem
tudhatom tehát, sütötte-e kormányosi kormányzói
ujjait.
Egy azonban aligha kétséges: népkormányos
keze azóta szintén **világporos** –
akárcsak a miénk, az enyém, a tiéd,
amióta forgatjuk,
tapogatjuk,
biberésszük
világporos/virágporos
bibéit…

S ezzel aztán, lám, meg is lenne a
„forma”, avagy a RÉS
a formán,
süllyedhetünk hát nyugodtan,
süllyedhetünk hát nyugtalanul
egzakttudományos irodalomtudományosságunk
pokol-fenekére, hisz menthetetlenül

szubjektíven-formátlan,
formátlanul-orcátlanul-hebehurgyán
szubjektív lesz ez az „esszé”
ez az ESZ-ZÉ
ez a ZÉ
ez a Z
ez az újévváró
az új évtől már mit se váró
costagavraskodás
a VILÁGPOR fölött
a VILÁGPOR alatt
a VILÁGPORban
a VILÁGPOR nullás lisztjében
és egyéb vajdasági
poraiban:
„poézisem

BÉKE

poraidra”…
– – – – – – – – – – – – – – – – – –

KÉPZETEK SZABAD TÁRSÍTÁSA: A KÉPZETTÁRSULÁS SZABADSÁGA

Most látszik csak igazán (avagy most ismét igazán látszik), a **Világpor** *távlatából is, hogy amióta a* **Homorú versek***ben fixálódott ama híres, ama lírikusi módszer-programként is értelmezett/értelmezhető kép –*

mint egy hamiskártyás korallpiros mandzsettagombbal
hosszú fehér ujjakkal tökéletesen összekeverem
Piroska és a farkas
kirakókockáit –

azóta T. O. költészetének alighanem legfőbb titka a képzetek keverésének/kavarásának, összezavarásának/összehadarásának utánozhatatlan alkímiája. Mert időközben ugyan egyre változott/gyarapodott e líra anyag-spektruma s újabb és újabb tematikai rétegek ülepedtek le az opus lírikusi vizeiben, ám a teremtés, a **saját** *lírikusi „világ" teremtésének legfőbb eszköze a* **maximálisan szabad képzettársítás** *maradt mindvégig.*

Mennyi megvalósulás-típusa van ennek az alkímiának a **Világpor***ban is! Mit-mivel és mit-hogyan és hogyan nem társít a külső-belső látás, hallás, tapintás és szaglás érzékszervrendszere! Az egyik dolog másikat, harmadikat és huszonharmadikat felidéző szenzibilis képességének micsoda meghökkentő, váratlanul kipattanó, konvencionalitásokat szétzúzó változatai jönnek létre a tudatfolyam érzelmi és gondolati szféráiban! Tipologizáljuk/klasszifikáljuk őket? Próbáljunk* **módszeresek** *lenni annak a lírikusi módszernek a jelzésekor, amelynek legfőbb törvénye – a* **módszeres módszertelenség***?*

– –

Álljunk meg e **számmisztikus** *megállónál, ne írjunk mégse, ne írjunk az újévváró/semmit váró ellenESZ-ZÉ leple alatt* **módszeres dolgozatot***, ne írjunk se troTTTYhumanista, se sÍÍÍztechnicista módszeres értekezést, hisz ha létezik komikus inadekváció irodalmi kommentár-módszer és költészeti kommentár-tárgy között, akkor a* **Világpor** *esetében ugyancsak komikus lenne bármilyen előjelű kommentátori pedantéria (pederaszta kom-*

mentária!), bármilyen előjelű zárt szisztematikusság, bármilyen szisztematikus leltár.

Mert hát, nyájas olvasó, amennyiben te is beporoztad már olvasói ujjaidat a világpori porokkal, akkor nyilván egyetértesz a nyájas kommentátorral is: a **tolnaitás-***szerű asszociálás-alkímia szelleme a kimondhatatlant, a megnevezhetetlent ostromolja a képzettársítás megnevezés-görcseivel, összevonás- és szétválasztás-ingereivel, s akár a dolgok összevonása, akár szétválasztása/széttörése/fölőrlése is a végső eredmény, az mindig rendszerbe-merevíthetetlen, sablonba-szoríthatatlan, tehát a zárt szisztematizálást is kizáró… Mert a képzetek maximálisan szabad lírikusi viszonyba-hozása mindig is sémaellenes. Mindennemű sematizmust romboló. A konvencionális látás, hallás, érzés, gondolkodás, élés, tartás (maga-tartás) megkopott, elhasználódott sémáinak folyamatos rombolója.* **Permanens ribillió** *a világérzékelés és az érzékeltekre való visszajelzés megbonthatatlan tudatfolyamában. Aminek befogadás-esztétikai szempontból akkor is van, igenis van* **szociális** *feszítőereje is, ha a társított képzetek* **önmagukban** *mentesek minden közösségitől: a képzettársítás korlátlanul szabad módja maga is filiszter-pukkasztó, új-polgár-hergelő, mitikus agyakat és dogmatizálódott személyiségstruktúrákat baszogató. Kihívó, provokáló. Ha mással nem, hát pusztán a képzettársítási módszer „érthetetlenségével", „rébusz-voltával", az asszociálás alkímiájának „fölfoghatatlanságával"…*

– –

Szabadasszociációk szabadságharca: nem egydimenziós harc volt ez T. O-nál sohasem, és nem az a **Világpor***ban sem, lévén hogy az, aki folytatja, aki folytatni kényszerül alkímiai törvényszerűségek folytán, az közel sem* **csak** *homo politicus,* **csak** *homo moralis,* **csak** *homo ludens,* **csak** *homo faber,* **csak** *homo aestheticus… Hanem és csakis:* **és-és**, **is-is***… „Homo totus"… Vagyis hát olyan* **abszolút lírikus***, akinek őrült malmaiban minden lírává őrlődik, amit csak fölönt a garatra: a természeti lét és az erotika, a technikai/technológiai valóság és a világpolitika, a művészet és a filozófia, Vajdaság és Pannónia, Újvidék és Kanizsa, a Tisza, a Tisza… A képzettársításnak amolyan meta-tematikai szabadságharcáról van szó tehát, ami azt is jelenti, hogy ez a líra a jugo-magyar költészetnek nem ezt vagy azt a tematikus „blokkját" forradalmasította/forradalmasítja a szabadasszociációk radika-*

lizmusával, hanem költészetünk **egészének** *befogadás- és visszajelzés-mechanizmusait is.*

A képzetek maximálisan szabad társítása mint versnyi magán-szabadság így válik közös értékké, az alkotószabadság közös lehetőségévé. Csak „élni" és „halni" és – hálni kell vele! **Ohne Angst leben**. *Legalább a költészeti lébicelésben…*

OHHH, SZABADSÁG, TE KÖLTŐI, TE DRÁGA, MEKKORA IS SZABADSÁGOD ÉLETBENI ÁRA?

Szabadasszociációkban lenni, beléjük merülni fenékig, bennük létezni: szabadnak lenni! Költészeti szabadságban létezni.

Abszolút szabad, féktelenül szabad, elszabadultan szabad képzet-őserdőben élni: raboskodni! A költészet rabságában létezni.

Tehát: maximális **alkotó***szabadság, mint sajátságos* **élet***rabság?*

Tehát: szabadság a versben – vers-szabadság terrorja az életben?

Tehát: szabadasszociációkkal ismételten kivívott versnyi szabadság – szabadasszociációkkal ismételten kihívott versnyi rabság?

A költészet szuverén uralása a képzettársítás szabad alkímiájával – a költő magánlétének szuverén uraltsága az alkímia szabadságával?

Mert hát gondoljuk csak meg, eszköz- és munkatársító igazi és értelmiségi proárok: **képzettársítás-folyamban sodródni reggeltől estéig, estétől reggelig***! – Hangképzetek terrorjával ébredni, íz-képzeteket falni reggelire. Szín-képzeteket hallucinálni az utcán. Metafora-gyereket szeretni, távoli hasonlat-barátra gondolni, metonímia-asszonyt ölelni a házban. Képzelt cédákkal hálni házon kívül. Kényszerképzeteket izzadni félálomban…*

Nem, nem kétséges, akárcsak **minden** *szabadságnak: fene nagy ára van az asszociációban-létezés eme totális-költői, totálisan-tolnaitásos szabadságának is!*

Mert mi lenne, mondjuk, ha netán egy napon, egy balsejtelmes balfácán napon tovább már nem is a dolgok „képe" képtelenkedne, nem is a valóság „nyoma" nyomulna ellenállhatatlanul, rakoncátlanul, hebehurgyán a tudatba, hanem a **dolog maga***, a* **„valóság" maga***?*

Nézzünk hát egy ilyen lehetetlen/lehetséges napot!

Rekonstruáljunk egy meg nem történt, napnyi történetet…

Hangképzetekre riadsz fel képzelt álmodból, kitörlöd hallucináns szemedből a kitörölni való kitörölhetetlent, **pineapple***-t akarsz falni, például, s föl is vágod gyorsan, ám rögvest kiderül, nem is* **ananász** *az, csak fél-ananász, vagyis hát* **pinea***, – pple nélkül, vagyis hát inkább* **fenyő***,* **tobozfenyő***,* **fenyő-toboz***, de az is meglehet, csupán kerek koronájú, alacsony* **mandulafenyő***,* **mandulafenyő-mandula***, azaz* **pínia***…*

És szürcsölöd a reggeli feketét, s mit ad Isten – minő balsejtelmes balfácán nap! –, fölakad a nyelved hegyén, csücsörítő, ingerkedő, megfeszülő nyelved hegyén **egy kávészem sötét szemérme***, s addig-addig birizgálod, feszegeted a szemérmetlenjét, szemérmetesen ismételgetve magadban:* **pinea… pinea… pínia** *– míg hirtelen ki nem csúszik a szádon egy* **e***, majd nyomban utána egy* **i***, és marad a* **dolog** *magában, marad a nyelv hegyén ugyanaz a dolog, aminek képzelt képzetével egész éjjel kecerésztél a házon kívül, vagyis hát marad a pinea* **e** *nélkül, a pínia* **i** *nélkül…*

S éppen indulnál, mondjuk, a fogászhoz, midőn beront ama hülye versbeli **dog***, s mit ad isten, véres kölnivizet spriccel vérző farkából, nagy ívben, az* **ajándékkonjovićra***! S alig hogy rávágsz a fránya kutyájára, a* **tablóra való közönséges tojásrablóra***, máris ágaskodik újabb disznóság céljából, félreérthetetlenül jelezvén, hogy ő-dogságának pedig immár elege van a baromfitojásból, most egy igazi, most egy emberi következzék… Erre meg – mintha nem lenne elég bAsszúságod e baszkódó,* **közönséges tojásrabló** *elhárításával is! –,* **rád reccsent malac nevű nimfa-papagájod** *a versből, rád reccsent pimaszul, kajánul, malacul, ahogy csak a könnyű erkölcsű, ledér nő-papagájok tudnak, s erre hatványozott bAsszúságodban mi mást is tehetnél, mint hogy egyidejűleg nagyot rúgsz a disznó dogba s nagyot harapsz,* **akárha citromsárga körtébe harapnál***, a malac Malacba: megvan legalább a protézisminta, lehet indulni…*

Indulsz hát, mondjuk, a Futakin, sajgó lábaid közt fut a kín, s mit ad isten, valóban, minő balsejtelmes balfácán nap: **hóna alatt pácolt krisztusrajzaival** *– memento mori! – megjelenik Móri, ám azon nyomban* **eltűnik a sarkon / kasíroztatni viszi őket / egy kis öreg mesterhez***, szaladsz rémülten utána,* **de krisztus lép ki a csirizes műhelyajtón***…*

Barátod, a barátom, a barátunk pedig **a présből mosolyog**…

Majd fogorvos, protézis, miegymás, végül beérsz a Rádióba, beérsz az ÚRhába, beérsz a SZEMpontba, a szpíker-kollegina már szpícsel, mondja a bejelentőd – „Kedves hallgatóink, a rádió kulturális és művelődési heti szemléjében először is Vajdaság forradalmi múltjának F E L D O L G O Z Á S A I R Ó L beszél dr. Danilo Kecić, a **Vojvodina u borbi** *kiadványsorozat szerkesztője. Kapitány László, a Tartományi Művelődési Közösség díjának egyik VÁROMÁNYOS A Vékás Jánosnak N Y I L A T K O Z I K. Guelmino Sándor Soltis Lajos előadóestjéről, Jankovich Ilona pedig a tudománynak S Z Á N T szerepről ír. »A világ nem bővelkedett szenzációkban. F Á J J O N - E H Á T A F E J Ü N K, hogy az 1980. esztendő irodalmi S Z E M P O N T ból T I P I K U S A N Á T L A G O S J E L L E G Ű V O L T a jugoszláviai magyar irodalomban is« – írja dr. Bori Imre. Herceg János a C E N Z Ú R A és Ö N C E N Z Ú R A fogalmáról ír. Ezenkívül a műsorban H E L Y E T K A P O T T M É G Tolnai Ottó képzőművészeti írása is" – helyet bizony, M É G helyet, holott a heti élménybeszámoló az újabb pinakotéka-élményről még nincs is egészen megírva, s különben is, valahogy tipikusan átlagos jellegűre sikeredett ezúttal, de hát fájjon-e ezért a fejed vagy más végtagod, miért is fájna, miért ne fájna, miért is fáj a fejed e balsejtelmes balfácán napon, holott máris kezedben a nagy fekete mikrofon, idegesen a szádhoz csavarod, kell mondani a higgadt élménybeszámolót cenzúra és öncenzúra nélkül, e fogalmakat fogalmilag óvatosan kizárva, gyakorlatilag pedig lesz ahogy lesz, szabadon improvizálsz a Bemre, ám nem az Apóra, ezt valaki még netán jószándékúan félreérthetné, improvizálsz tehát a Bojanra,* **ki sztrippek-cégtáblák cézanne-ja / mint narancsokat helyezi rá foltjait / a fehér állatokra***, s mit ad isten, mit ad megint e balsejtelmes balfácán napon, a* **narancs** *a* **pineapple** *nedvét spricceli a szádba, sajnos, félbevágva,* **pinea***-ként, a pinea bája meg behozza szádba, becsempészi a sötét mikrofon mellett a reggeli feketének,* **a kávészem sötét szemérmének** *képzetét, sajnos, in natura, s máris megvan a fatális cenzúra, a fatális öncenzúra, a fatális nyelvbotlás: oda a* **pinakotéka***, mert akárha valamilyen incselkedő kanizsai egérke csinálná kanizsai nullás lisztben, fölszaródik az O-ra és az É-re egy-egy téves ékezet, a szóvégi A pedig pedig E-re torzul, vagyis hát bocsánat, kedves hallgatóim, a*

pina-KOTÉKA helyett pinaKÖTŐKE csúszott ki a számon…

Este meg, késő este, az asszociáció-verte átkos nap múltán/alkonyultán, midőn lekonyul tán az ember füle-farka is, nemcsak maradék-rációja, maradék-ébersége, maradék-öncenzúrája, este meg körmölsz még valami feketét a poor-féle **rolós fekete íróasztalon***, akárha domi akárha végleg leeresztett R E D Ő N Y-e előtt ülnél,* **könyökvédőd hegyesszögbe törve körmölsz***, s mit ad isten, már megint, mit ad a balsejtelmes balfácán nap végén: lezárja két szemed az Ég, ám te csukott szemmel,* **vakon** *is látod álmodban, akárcsak abban a zseniális kócsag-vers-vízióban, melyből az jön ki fantasztikus természetességgel, hogy a szabadasszociációk világában valamire* **örökre** *emlékezni annyi, mint megvakulni, csukott szemmel, vakon is* **látni** *azt a valamit, azt a tiszta fehérséget, azt a kócsagot, amelyet egyszer látva is láttál s örökre emlékezetedbe zártál –, szóval,* **vakon** *is látod álmodban, hogy* **csakugyan** *eltörött a könyökvédős hegyesszög, a körmölő hegyesszög, ám zavartalanul körmöl tovább helyette a kivérzett könyökcsonk, lassan fodrozván a fekete íróasztal hófehér nullás lisztjét, akárha Bojan Bem* **pasztellos ládikában mocorgó vérpiros krétája** *lenne… Bojan helyett azonban Apó jön elő a kába álom havazó nullásliszt-redőnye mögül,* **bem apó a hófehér szabadsághős /a hófehér törpe***, mert valamiért valahol valakik* **őt is keresik / még mindig keresik / törökország után ugyan hol lelik / talán csak nem gondolják / hogy az én rolós fekete íróasztalom / titkos fiókjainak egyikében rejtőzik** *– mormolod magad elé, akárcsak délelőtt, az ÚRhás fekete mikrofon előtt, a másik Bem előtt tisztelegvén, most viszont Apó előtt tisztelegsz, kezet ráztok régi gerillákként, seregtelen vezérek költő- és igazi fejedelmeként, majd gyorsan seregszemlét tartotok a lassan mégiscsak összeverődő sereg fölött – micsoda sereg, micsoda nevek A-tól W-ig, micsoda behozatali világfi-fejek! – lehetnek vagy száz-egynéhányan, köztük Miroslav is, rezignáltan, kivel más időben ugyan, ám azonos terrénumon, a nevezetes jakuševáci gyakorlótéren ástátok a futóárkot, meg ott van, lám, Ervin is, az Iszidorovics, néhány markos kecskeméti vörösbakájával, nyakig lisztesek, mert miután nagy sikerrel eljátszották a kecskeméti V É G E L A D Á S nevezetes ázsiai epizódját, csak nagy nehezen tudták átfúrni magukat a kishatárforgalmi ostyaliszteken, de most mégis itt vannak, lám, lehet hát indulni, van végre sereged, bár ez sem túl*

népes, hadászati S Z E M P O N Tból amolyan tipikusan átlagos népesség ez nemzetiségi viszonyok között, ám például egy Kuba forradalmi múltjának F E L D O L G O Z Á S A I R A gondolván, nem is tűnik olyan kevésnek, hisz Castróék nem is száz-egynéhányan, csupán tizenvalahányan voltak, midőn felütötték fejüket a kubai porcukorban, lehet hát indulni délnek, miért is fájna a fejünk, miért is fájna a farkunk, indulhatunk délnek, indulhatunk Zimonynak, Nándorfehérvárnak, lehet, hogy ott lesz Hunyadi is, a János, különben is mit nekünk a János, mit a Herceg János, mit a C E N Z Ú R A és Ö N C E N Z Ú R A fogalma, irány Zimonynak, s ott balra, mindig csak balra, balközépre, egy centit se jobbra, egy centit se balabb-balra, ám ott viszont, a balközépen, energikusan ráhágni a nyakra, a podvožnjakra, a hatvannyolcas nadvožnjakra, a mindennemű diákverő jobbos nyakra, megvívni még egyszer, megvívni ismét a zimonyi, a nándorfehérvári homokban, porban, koromban, csontporban, mészporban, és így tovább, az egyéb porokban…

És így ne tovább, ne tovább a világporokban ezúttal sem, mert még heccelődésnek, hatásvadász nyegle viccelődésnek tűnhet, nyájas olvasó, a képtelenebbnél is képtelenebb képek kommentátori sorjázása, pedig hát e nyájas kommentátor, e nyájas ál-potentátor, e nyájas ál-attentátor egyetlen komoly, egyetlen véresen komoly, legalábbis krepp-papír-véresen-komoly, legalábbis büdös-kurva-krepp-papír-véresen-komoly szándéka ez lett volna: a **tolnaitás** *modorában, a* **tolnaitás** *bőrébe bújva kontárul,* **tolnaitás***-szerűen jelezni, érzékeltetni, fölmutatni az „élet" és az „irodalom" poros, porosan régi, porosan közismert paradoxonát, nevezetesen azt, hogy lám, szabadság, te költői, te drága, lám, minő kurva-nagy a szabad képzettársítás életbeni ára!*

Mi is lesz hát velünk, **valóban mi lesz velünk***,* ***Világpor****, ha egy napon, egy virtuális napon, egy lehetséges napon, egy balsejtelmes balfácán napon maguk a* **dolgok** *törnek, rontanak, vonulnak be a tudatba, s nem pedig a platonikus képük, nem a társított árnyuk?*

Mi lesz velünk, **valóban mi lesz velünk***,* ***Világpor****, ha egy fatális napon negatív válasz, elutasító válasz adódik a mai nyílt kétségekre? Nevezetesen arra:* **nézem / a világot / ha nézem / s nem a világ néz engemet**… *Nevezetesen erre:* **látom-e a gyufaszálban / az örökzöld fát/ kék gyufásdobozban az örökzöld erdőt**… *Szóval, valóban mi lesz tehát, ha egy napon csak a* **világ** *alkot képzetet a mai képzettársítóról,*

de fordítva – nem? S ha a **minden élő** *látványa immár csak holt képzeteket vonz magához, avagy az* **örökzöld fában** *már csak a* **gyufaszál**, *az* **örökzöld erdőben** *már csak a* **kék gyufásdoboz** *lesz viszontlátható, de fordítva – nem?*

Valóban, mi lesz hát, **Világpor**, *ha ama* **büdös-kurva-krepp-papír-vér** *mögül mégiscsak* **az** *buggyan ki egy napon, ama* **valódi** *vörösség?*

Nem, szabadság, te költői, te drága, lám, mégiscsak, lám, mégiscsak kurva-nagy lehet a szabadképzettársítás életbeni ára!

– –

Hadarócsép-beütések a nullás lisztbe

Imént csak azt előlegeztük hipotetikusan, hogy a „cséphadaró" beütéseinek, az „ellen-esztétikus istennyila" lecsapásainak, s tegyük most hozzá: a „vadászceruza sakál-kitöréseinek" olvasói elviseléséhez alighanem némi kurázsi szükségeltetik…Nos, nyájas olvasó, statuáljunk- e jó példát – **jó példákkal***? Vagy épp ellenkezőleg:* **rossz példát** *a jó példákkal?*

Mert mit kezdjünk, mint merjünk, hogyan alázkodjunk, hogyan gyalázkodjunk, ó nyájas olvasó, az ilyen egyes-szám-elsőben lecsapó, becsapó, kicsapó, kipattanó megnyilatkozás-szikrák láttán: **megaláztak a telefonban… megaláztak a víz alatt… megaláztak a levegőben… már minden pózban megaláztak… megaláztak… mélyen a föld alatt…** *Mondjuk-e, higgyük-e, hitessük-e másokkal is, hogy az a víz, az a levegő, az a föld, az a telefon, azok a pózok amolyan* **költői pózok** *csupán, az ún. lírai én, a nem-én, a más-én, az én-más ún. vershelyzetei?*

S mit kezdjünk, hogyan **helyezkedjünk**, *milyen szögből nézzünk, hogyan lássunk, hogy* **látva lássunk**, *amikor az agrámi „Dubrovnik" szálló forgóajtójában, a forgóajtó egykor óriási, időközben megújult söröshordójában meglátjuk az egykori önmagát látó, a tíz év előtti önmagát viszontlátó valakit, valamilyen* **legénykék**, *valamiféle motorkerékpáron köröző* **bőrjaknis legénykék** *emlékével, árnyával, fantomjával, miközben őrülten hadar a versbeni cséphadaró:* **itt gürizek tehát már egy évtizede / ezért köröztek hiába / fantomfényképemmel kezükben / ezért köröztem hiába magam**

/ fantomfényképemben gyönyörködve*… Miféle valakinek nézzük hát, lássuk hát e valakit, e valamiféle motorbiciklit, e valamilyen bőrjaknit, e fantomfényképet, e fantom-emléket? Vers-valakinek vagy valaki-valakinek,* **konkrét** *jaknikat és* **konkrét** *legénykéket látott* **konkrét***-valakinek? Avagy az egyes-szám-elsőről higgyük-e, mondjuk-e, mondogassuk-e, hogy el is higgyük végre, el is hitessük végre másokkal is: Voltaképpen-ugyanis-lényegében-ugyanis-voltaképpen-ha-jól-meg-gondoljuk ez nem is igazi első személy, hanem fejedelmi egyes,* **rejtőzködő egyes**, *à la fejedelmi többes…Mert hát ezt támasztja alá a szövegkörnyezet is, ti. azért a* **köröztek** *múlt idejű ige, mert az alany* **rejtőzködő***…*

És a Szenteleky-sor **didergő gallyainak** *didergő varjaival vajh mit csináljunk, szaladjunk-e vagy megálljunk, nyájas olvasó, a jugo-magyar költészet történeti sorsán biztosan sokat gondolkodó, tehát szintén-didergő nyájas olvasó? Adjuk át a megboldogult Kornél szájába, írjuk át a megboldogult Kornélunk számlájára, írassuk át véglegesen a szegény megboldogult* **kartonjára** *– neki már úgyis mindegy, neki már rendben a káderlistája –, írassuk-e át a vajdasági varjakról valaha is írt leghidegebb sorokat, a legdidergőbb vajdasági varjakról írt legdidergőbb sorokat, cséphadaró-sorokat? Például azokat, melyekben vajdasági varjaink a földöntúli hidegben –* **böjtölve** geofagizálnak: ***a fekete földet eszik / miből a fagy már rég kisütötte a zsírt / … a föld apró sörétjeit nyelik****… Vagy azokat a sorokat, amelyekben úgy szállnak fel a helyettünk is didergő vajdasági gallyakról* **akárha ajtó fölé szögeznék őket úgy tárják szárnyukat / s az égboltra fagynak csillogva/ mintha csak tudnák a nagy tavaszi esőkben / majd lila tentává csordulnak****…** *És ezt az újabb cséphadarós átváltást e t e n t á s vajdasági varjakról, a Szenteleky-idejebéli varjakról a fejedelmi többesben krákogó/ KÁRogó/ káRRRtékony neo-varjakra vagy mifenékre hogyan is értsük, hogyan is ne értsük, nyájas olvasó? –*

varjak szállnak fel a didergő gallyakról
avagy a mi árnyunk vetítődik a befagyott firmamentum mozivásznára
s a duplacsövek is minket keresnek: **kártékonyokat**
kik pedig legfeljebb a lokális színek kontúrjai lehetünk

S hogy nehogy túl magasra röpüljünk e polivalens varjakkal, nehogy túl messzire röpüljünk a kártékonyokkal, nehogy röpíttessünk megint egy nagyot, hogy a lábunk se érje a földet, maradjunk csak szépen az anyaföldön e lokális kérdéssel: Hát e kétségtelenül nagyon is újvidéki, nagyon is új-vidéki három pOrlandó-sort hogyan is értsük, nyájas újvidéki olvasó? –

itt olvad folyik a rendőrgyilkosok pere
íme a hatvanas és hetvenes évek belseje
kissé másképpen képzeltük el

– Nos, tehát, újvidéki nyájas olvasó, hogyan is képzeltük el, hogyan is képzelhettük volna el hajdanában-danában a képtelent, hogyan is képzelhettük volna el mi naiv kis káRRRtékonyok az igaziakat, az igaz kártevőket/kártevő igazakat, a valódi GAVRANokat, a valótlanul valós GAVRÓkat és GAVRANČIĆOKAT, hisz újvidéki Nagyszótárunk, jugo-magyar Nagyszótárunk sem volt még akkoron, el sem képzelhettük képtelenül nagy lexikológiai és egyébológiai naivitásainkban, hogy talán igaz is lehet az idióta idióma jelentése, miszerint az **otkad je gavran pocrneo** *kb. annyit tesz, hogy amióta a világ világ, voltaképpen mindig is* **gavrani** *világ, s hogy az a másik idióta idióma is telibe talál, amennyiben is a* **kad gavran pobeli** *csakugyan azt jelenti, az (al)világi e világ majd sohanapján lesz nem-gavrani. Nem* **crna stoka***-i. Nem gávrói… Csak amikor megjelent a Nagyszótár, csak akkor kezdtük, naiv kis ká*RRRtékonyok, *hitesen KÁRogni: Anyánk, Szűzanyánk, mi nem ilyen* **gavrant***:* **crna stoká***-t:* **fekete lovat** *akarunk… Mi egészen más lovat akarunk a Városunkban, a Városunk belsejében…*

Prrr…Brrr! Netán messzire kalandoztunk e lóval, e fekete csődörrel, nyájas kommentátorom? Messzire vagy túl közelre kalandoztunk, verbális potentátorom? Olyan tájakra tévedtünk, melyek nem tartoznak a VERSVILÁG körébe? Vagy **éppen most** *sündörögtünk be szégyellősen a vers igazi, a vers véres, a vers mindig véres VILÁGKÖRÉBE?*

EXODUS, AVAGY FORMATEMETŐ KAPITULÁLÁS

Mert hát hol a francba is lehetnénk másutt a világpori tájakon, mint **belül***?! Hisz a* **Világpor***: világszabadság pora, a szabadasszociációk szabadságharcával kivívott kötetnyi világszabadság hona, magán- és nem is csak magánhasználatú lírikusi világszabadság-antológia, jó tehát* **benne** *lenni,* **belül** *lenni, feloldódni/ fellazulni ebben az újév-váró/ semmit váró görcsös várakozásban, ebben az el-elcsukló, meg-megtorpanó ellen-ESZ-ZÉ-s lamentálásban, ragrímes kínrímelésben, kínrámolásban, e* **bőbeszédűen szűkszavú/ szűkszavúan bőbeszédű** *világpor-utánzatban, világpori ETHICONizmusban, világpori EPHICONizmusban, világpori EPIGONizmusban, e kontár* **tolnaitás***ban, hamis lepkehímpor-fürdőben, álporrázásban, neki-nekikeseredő porkavarásban, vissza-visszatáncoló beszari porTÖRLÉSben, nyomTÖRLÉSben, reménytelen nyom-elTÜNTETÉSekben, nyom-fölMOSÁSokban, igen, mégiscsak randa jó* **benne lenni** *e kereszthe-kacsba fölgeofagizált* **Világpor***ban, jó még ama* **mosogatórongyai***ban is rádöbbenni a hullámhossz-rokonságra, a közös rezonállásra/rezonÁLLÁSRA, a totálisan közös totális berezeltségre, lévén, hogy* **világháborúznak** *immár a* **Világpor** *mosogatórongyai a mosogatórongyvilágpiacon, világháborúznak máris, világháborúznak ők is a magukén, megkezdődött náluk is a HARMADIK, akárha nálad, akárha benned valahol tavaly ilyenkor, '79 szintén kóros újévváró/ semmitváró éjszakáin, ahogy meg is írád akkor egy-két megkésett boldogúJJJévetkívánokon egy-két kelet-középázsiai optimista barátodnak, mint ahogy megírá, megmondá, kimondá most a napokban a strugai aranykoszorús el nem kötelezettünk, az egyetlen önmagát rotáló államférfiú az el nem kötelezettek újabb kori történelmében, kimondá a* **mosogatórongy-igazságot** *Leopold Sédar SENGHOR is, mondva mondván, ami pillanatnyilag máris* **zajlik***, az nem más, mint a HARMADIK nyitánya, a HARMADIK bevezetője, maga az ELŐ-HARMADIK, ami csak újabb ok és újabb magyarázat, nem is lokális, nem is kontinentális, valósággal interkatasztrofális magyarázat arra, hogy* **negyvenen** *túllépvén e semmitváró újévvárás traumatikus napjaiban, traumatikus éjszakáiban* **negyvenen** *túllépvén miért is e formátlan forma, miért az ellen-ESZ-ZÉ, miért a Z, miért e kótyagos costagavraskodás a jócskán meglékelt csoLnakon,*

miért e sok idióta S.O.S., miért is akarok akkor is, ha nem akarok, e tébolygó ezredvég idei ÚJJJJévének haJJJJnalán

belefulladni a **Világpor**ba
belefulladni a **Világpor**ba
belefulladni a **Világpor** mosóporaiba
mondjuk a **fjord**ba
inkább oda
inkább oda
semmint a
– Nem oda Buda! –
semmint a **harmadikat**
máris elkezdett
mosogatórongyvilág
mosogatóporaiba

(nyugodj bosi
boschi rózsákat
virágzik
a **Világpor**
béke-pora)

KIS ÉJI ADY-BREVIÁRIUM

anno Domini 1988/89

(Ceruza-sorok: parafrázisok, adaptációk, centók és centónék egy ezredvégi Ady-összes margójára)

Prózai előzetes költői Árkádiánknak

PARAFRÁZIS: „Irodalmi értelemben valamely szövegnek (szövegrészletnek) magyarázó, értelmező vagy művészi céllal (…) történő, de a tartalmi hűséget megőrző átírása, átköltése. Ez a munka általában közvetlenebb, közérthetőbb, könnyedebb s explicitebb formát eredményez, de az eredeti mondanivalót nem hamisítja meg."

Martinkó András

ADAPTÁCIÓ: „valamely kész, publikált irodalmi mű lényegesen megváltoztatott formában történő közrebocsátása (…) a mű szövegének olyan célzattal történő megváltoztatása, hogy az más közönség számára vagy megváltoztatott műfajban, művészeti ágban is publikálható legyen. (…) A **témakölcsönzés** az adaptáció (…) formáinak és az önálló alkotásnak határesete, amikor az író egy régebbi szerző alkotásának témáját lényegileg új formában és korszerű mondanivalóval dolgozza át…"

Szekfű András – Szerdahelyi István

CENTO: „egy adott szerző egy vagy több művének idézeteiből (egész versekből, versrészletekből, beszédfordulatokból stb.) összeállított, az idézett művektől azonban tartalmilag teljesen eltérő költemény…"

Havas László – Kovács Endre

CENTONE: „a cento sajátos változata: nem eredeti, hanem egy más költő verssoraiból mozaikszerűen összeszerkesztett költemény, melyben minden sor lehetőleg eltérő vagy ellentétes jelentést nyer, mint az eredetiben."

Tótfalusi István

Át-érzések és át-értelmezések, szembesítés és szembeszegülés, korszerűsítés és hagyományébresztés, reminiszcenciák és rekapitulációk meg re-kapitulációk sorát is kínálja az olvasónak e könyvnyi vers. Nyilván annak folytán mindenekelőtt, hogy e legnagyobbrészt 1988-ban íródott, s lapokban és folyóiratokban részben már napvilágot látott Ady-variációkat végső soron egyazon furcsa kíváncsiság szervezte kötetté „adys" ciklusokban: **mit bír el** a századvégi magán- és közösségi létből a század eleji Ady-líra, s **mit bír el** a századelő Adyjából – maga a század- és ezredvég? Természetesen: nem úgy „általában", holmi szerénytelen „Egyetemesség-igénnyel", hanem csupán és csakis itt, Kelet-Közép-Európában, Pannóniában, a Balkánon – egyetlen szűk lírikusi látószögbe befogva.

E próbatétel tevője szeretné hinni, hogy az Ady-líra annyira kor-szerű, annyira egyetemes és modern, hogy témáiban és motívumaiban, sejtelmeiben és kórleleteiben, paradigmáiban és anticipációiban, hangvitelében és zenéjében bárki mai lírikus is felismerheti **saját** kor- és kórélményét, tulajdon döbbeneteit és traumáit, jelenbeli undorát és iszonyát, s veszett vagy titkon még dédelgetett néhai jövőképét is talán.

Más szóval, meglelheti benne és általa a **maga** önismeretét, a **maga** zenéjét és ellen-zenéjét, a **saját** polifóniáit és kakofóniáit, a **tulajdon** rekviemjeit és ódafoszlányait – ha vannak még, ha maradtak még netán.

Meglelheti mindezt bárki mai lírikus: a hivatásos, az egy műfajú éppúgy, mint „illegális" társa a lírában és szekunder lirizmusban, ahol is a **parafrázis**, az **adaptáció**, a **cento** és a **centone** különösen hálás műfajnak bizonyul napjainkban is. Mint ahogy annak bizonyult valójában kötetünk egyetlen igazi főhőse, Ady Endre esetében is, midőn a jó öreg Sztáraink, Szenczi Molnárunk, Balassink, Rimaynk és mások nyomában a **Ceruza-sorok Petrarca könyvén** sorait rótta kerek hetven esztendővel ezelőtt.

A többi pedig ezúttal is magára az olvasóra: az ilyen vagy másféle át-érzések és át-értelmezések átérzőjére és újbóli átértelmezőjére tartozik.

Holt-Tisza–Bácsföldvár, 1989 nyarán B. I.

PROLÓGUS

Még mindig háború*

gyertek csak új
maró és önmaró
verses szidalmak
ti régiek, hallgatni
sem tudók
gyertek s hirdessétek
utálatát
régi bandájú utálatosoknak:
furcsa világ
haszontalan velőknek
százszor kell betörni
ronda lakhelyük
s minden halottat
újból agyonütni!

szálljon hát a szó
ide közelre
fekete és piros
ma is az **ő** kedve
(meghalt az **É-é-é-n**, éljen az **ő**
úgy ám, Ady Endre!)
s bár utálói egyre számosabbak
a minden-mindegy kulcsát
máig se lelte:
az Élet és Utálat oly maró
hogy patinás piszkukat
lebírja

*A kötet variációi részben azonos címet viselnek, mint a modell-versek; cím-módosítás esetén viszont zárójeles utalás emlékeztet az eredetire, modell és variáció **összeolvasását** szorgalmazva – s kérve is rá az olvasót.

nem kedvvel, ám
megszólal ismét, lám,
ki hitte, hogy hullákat
nem öl már mihaszna
s e sorokat mégis
jaj
ellenversek, ethoszok
magánsiralom
anno EZERKILENCSZÁZNYOLCVANKILENC
sírja!

VÉN DIÁK ÜDVÖZLETE

Egy ismerős kisfiú

egy kisfiú jár el hozzá egyre
mostanában;
sápadt, falfehér, akár a
holt:
mint ő, a vén
ki egykor volt

cingár kölyök, vérszegény
talán tbc-s is, családja szegény:
zadrugás pecsétre nem ad injekciót
nem ad balzsamot
az eszéki **néporvos**

hontalan fajta: torkát
a **szurdok** magánya szüntelen
kaparja
társtalan légszomja
váltig űzi, zavarja

s most itt van ővele, a vénnel
vizavi mindketten a Rémmel:
társtalan légszomjuk
űzi őket egyre
a vérszagú pannon szélben

Kis, karácsonyi ének

tegnap harangoztak
holnap harangoznak
holnapután az angyalok
gyémánt-havat hoznak

szeretné az Istent
nagyosan dicsérni:
ne kellene tőle
ministránsként félni

Isten-dicséretre
mégiscsak kiállott
Stantić plébánossal
s hangtalan kiáltott:

„Én is mennék, mennék,
Máriához mennék,
Sokaság közt kis Jézussal
egyedül nem lennék!”

(így dúdolgatott ő
gyerek-hittel, magában
EZERKILENCSZÁZÖTVENHÁROM
fagyos karácsonyában)

Vén diák üdvözlete

Vörösmartra szálljon ez a félig-pityergő
félig-vidor ének;
vén, kóbor diák küldi
az ősi Schola nő-magisterének.

Az ősi Schola már meg is ifjodott
szépségesen azóta;
új épült helyette s újra szól
az infantilis nóta:

„Kisdi-ják-ként léptem én
által be-ja-nagyka-púún:
szél-so-dort-egy leve-let
és a szí-vem nagyot ve-ert!
Vörös-mar-ton egyna-pon,
Vörös-mar-ton egyna-pooon…”

S a nagykapun belül, lám, a Mart alatt
legszebben Ő beszél, beszél elrévülve,
tompa kis nebulók, mi, bámulunk rémülve:
Miért az a csillogó gyöngyszem
a Tanárnő szemében –
ha a **Szondi**t idézi éppen?

S miért ugyanez a gyöngyszem, ha netán –
anekdotát mesél: „A Tompa Mihály…
tudjátok, gyerekek, neki mondta egyszer
az a német cenzor
hamiskás szigorral:
Hern Tompa, nem írni töppet gólya!” –
Érti a vén diák, érti már azóta!

Érti, s mindig Őelébe áll, ha nehezen bírja
mint az élet tússza;
rőt bölcs feje **vízbe veszve**
most ismét meg lesz koszorúzva.

Mert Ő bérmálta hajdan ama kisdiákot
ama kis, agrámi magyar lapban:
„ÍGY ÍR A JÖVŐ RIPORTERE” –
így bizony, hogy azóta is nyögi
Őhozzá öregedve!

Őhozzá öregedve, vizeibe veszve:
vörösmarti Mart helyett
földvárit keresve
nyomaiban nyomtalan.

Harcos Bészabó Gyurka

(Vö. Harcos Gyulai Pál)

Jó hű csatázók is szégyenkezve halnak,
ám harcos kis úr, **bészabó** úr
azt üzeni, nincs vége a dalnak:
Nem halt meg ő – befordult a falnak!

Nagybecskerek, kis sorsunk vidéke
küldte ide **várososan** háborogni:
Kisebbségnek harc, csak harc a menedéke –
a vérbeli pannont megölné a béke!

S ő verekszik is egyre, bevágtat a bajba,
rapszódiát harsog minden pannon bajra,
ő belevág, mintsem töpreng rajta:
„Hajh, kivész-e a tiszai ősbölény fajta?”

Sorsunkat hordta, nem csupán a kardot
s a sorsvivők csak úgy el nem mehetnek;
hol mindig óta álom-pipák füstje kavargott –
csontomiglan-csontodiglan nyögni kell a harcot!

Mert fertőzött, üszkös itt minden mibennünk
s harcos kis úr, **bészabó** úr,
kis valódnál benned többet leltünk:
nincs ütésed, mit meg nem érdemeltünk!

S Te mégy előre holtodban is,
avagy mennek mások –
szegény naiv, mindig botor
pannon messiások!

Levéltöredék-féle Ervin Iszidorovicshoz

(Vö. Levél-féle Móricz Zsigmondhoz)

… Szerelmetes apánk, pipás Iszidorunk,
hulltoddal hulltunk, dőreség, mit mondunk;
jön mégis Tehozzád ő is dőre verssel:
Te-fajta versekben az ember nem kertel;
jön hozzád versben, betegségben, búban,
jól kezdett s elrontott vesztes háborúnkban;
jön egy kis szeletnyi kék földvári éggel,
egy kis megszólással, egy kis irigységgel.

Boldog Sinkó Ervin, ki túl korán kezdted,
aszúra fog érni minden szép gerezded,
s rajtad már nem foghat „rohadt vörös átok”:
okos koraiság – ez a pannonságod!
Mennyire siettél, mily gürcölve vitted
súlyát az újságos, piros pannon hitnek:
dölyffel, feleséggel, ínséges várással,
sok, most tetszhalott, ó- s új ráfogással.

… és mi benned izzott, egyszer majd
mégiscsak bevilágít hozzánk;
mi ráncolta köztünk sápadt zsidó orcád,
ezer kimondatlan piros bánat, titok, szépség
várja vágyón: **„Sinkó megint beszélni fog” …**

Rád szomjas emberek most is jól figyelnek,
hisz Te vagy a tévő és jótékony Gyermek:
Kelet csapatjának nyugatos zászlója,
vesztes csatázásunk hív igazolója,
papként indult vörös, krisztiánus vívás –
szentírásos ember, kinek szent az írás!

Ma Te vagy itt az igazi rendkívüli követ:
benned is sarjadnak fonnyadt piros tövek,
s ha tán bolondítnál s igazi se volnál:
mert szépen hazudtál, minket igazolnál!

A MAGUK SZERELME

Az Erósz ellen-eposzából

(Vö. A Szerelem eposzából)

Töredékes bevezetője egy soha meg nem írandó
s meg sem írható ellen-hősköltéménynek

… s Erósz bíz' neki se nem volt víg ajándék
lovagi birkózás, tréfás kopja-játék
volt csak neki is gyászosan-víg torna
játék a Nemléttel, titkos életforma

de volt-e ő bárkinél tisztább és fehérebb?
volt méla gyermeke egyetlen Nősténynek?
becsületes hímként csapott Nő-zavarnak?
becsületes volt-e embernek, pannonnak?

e délceg Síkságon, hol ezer év óta
hímnek is az derék, aki pátrióta,
fölböffenő, fals tréfa-zokkal mondja:
Erósz csataterén **erre** is volt gondja!

mert gazdagok ringyóit el nem szerette
koldusok mátkáit soha el nem vette
csak ha biztatta az a némber Másik –
akkor lopott **volna**, ha lett volna mersze!

hajh, igen, ő is tudván-tudja:
nem az „asszonylélek" a legdicsőbb ajándék –
az **omló, habos szoknya** s a habos ágyék-játék:
mindig ez a Cél, mindig ez a Szándék!

de ő nem tud **„nagyszerűen, költősen szeretni”**
bár valaki számára szeretne Egy lenni
elmerülni végleg részeg szerelemben
hogy perverz álmokban se lehessen szebben!

mert a harctér: Harctér, és az ágyék: Ágyék
s asszony-test volt mindig, mit őkelme is „vágyék” –
mélyebben az Életnél, mélyebben a Halálnál
mélyebben az álmodnál, mellyel vágyva hálnál!

elhallgatni mindezt, elhallgatni dalba’:
sohase ütődne farizeus-falba!
elhallgatni mindezt: „pannon erény” volna –
de vallani mindent: volt élete dolga

A MÁSIK KETTŐ

tépdesik egymást tüzesen vadul
hajnalra virrad minden csókos estük
csók ha csókra hull
láva a testük

ám ködös ösztön-kertekből
ha fölrémlik olykor egy más Leány
s egy más Ifjú Ember:
bénán ölelnek dermedt szerelemmel

bénán ölelnek dermedt szerelemmel
rájuk törnek kurva szendék:
kan Báthory Erzsébetek
s nőstény Ady Endrék

Mert mást is vágyott

(Vö. Mert engem szeretsz)

átkos csodáknak
tükre a szemed
mert mást is nézett
te vagy álszent Apácája
tiltott ölelésnek

átkos ezerszer is
az asszonyságod
mert mást is vágyott
te vagy hamis Órangyala
az álszent csalásnak

(rút férfi-önzés mindez,
ugye, Ady Endre?
– ősi, hím és gonosz:
nézzen csakis Téged
lásson csakis Téged
s Ő lesz majd az Asszony
Ő lesz majd az Erósz
így igaz, így igaz! –
de mért lenne ez
hím-vigasz?)

Ruth és Delila

száz alakban százféleképp látja
látja Ruthnak és Delilának
látja asszonyának

látja szelídnek, látja rémnek
randaságnak, gyönyörűségnek
látja nőstényének

látja szentnek, látja cédának
csalónak és gyávának
látja asszonyának

látja angyalnak, látja ördögnek
tüneménynek, tunya dögnek
látja nőstényének

látja Létnek, látja Végnek
áldásnak, tornak, fénynek, gyásznak
látja asszonyának

száz alakban százféleképp látja
látja Ruthnak és Delilának –
látja hímségének, látja önmagának!

Örök harc és gyász

(Vö. Örök harc és nász)

meakulpázik, nyavalyog, közös sebükbe vájkál –
jó ha a Nősténytt bántja:
várja, kívánja

meakulpázik, nyavalyog, közös sebükbe vájkál –
jó ha a Hímet bántja:
várja, kívánja

meakulpáznak egyre
hamut szórnak közös sebre
örök lesz vad csatázásuk
örökös a gyászuk

Hunyhat a máglya

hunyhat a máglya
– önperzselő s Őt perzselő
máglya! –
ezek a kába
vén szemek
hajh! ki tudja
nem néznek-e másra
mégiscsak másra?

A maguk szerelme

(Vö. A magunk szerelme)

Bizonyos Margitának küldi *(nem tehetvén róla, hogy Ady Atyánk is – micsoda véletlen! – éppen ezt tette anno Domini 1913)*

egész világ a zátonyon
boldog Isten boldog Isten
egész világ gyehenna
boldog Isten boldog Isten
engedd meg hát őnekik is
boldog Isten boldog Isten
hadd süttessék vén magukra
boldog Isten boldog Isten –
megifjító Erószodat!

Összebúvó félelem órái

bennük is pogány, felhőtlen násza volt
esztelen-szép gyermek-hitnek
s most már e nászt talán
csak az összebúvó félelem
végórái menthetik meg

szerelmetes szomorúság
foszlott felhőjű leple hull rájuk
szorongatón, sötéten:
„Bánjuk már, bánjuk!” –
s kettészakasztja őket a Föld

nincsen már senki, ők ketten vannak
a gyermekként eggyé lettek –
most két-Egyek
két széttépett Egy
két összebúvó Félelem

Úristen, mivé lettek!

Az utolsó fintor

(Vö. Az utolsó mosoly)

lám, szépen élt, mégis,
szépen élt, mégis;
milyen rút tetem lesz
milyen rút lesz mégis!

ám dermedt szatír-arca
meglágyul egy pillanatra
szatír-arca meglágyul tán
egyetlen pillanatra:

üres nagy szemében
jeges nagy szemében
moccan tán Valaki
moccan tán Valaki

fintoros hideg ajka
mosolyba-tört fagyos ajka
köszöni tán a csókokat
(hallod-e, Margita)
köszöni tán a csókodat

FAGYOS TÉLI SEREGSZEMLE

Fagyos téli seregszemle

(Vö. Új, tavaszi sereg-szemle)

Honi Galilei-körünknek: az első Symposion-körnek küldi

fölrobogott ismét **Láznak ifjú serege**
villogott tekintet s provinciás kardjuk;
künn a mezőkön harsogott a Tavasz –
de most a téli seregszemlét tartjuk

szétcsörtetett ismét **Láznak ifjú serege**
betűt, vonalt, színt és hitet kiváltni,
hályogot tépni pannon szemeken,
a megszokással szóba se állni

tűz, láz, újdonság, boldog változás:
csupa teremtés ismét a szemekben,
örök Tavasz, örök Forradalom
ó tüzelj mind hevesebben!

fölrobogott Láznak ifjú serege,
villogott tekintet s provinciás kardjuk –
künn most a mezőkön didereg a Tél,
didereg a Tél s temeti a harcuk

Iszidor atyánk új népe

(Vö. Csaba új népe)

egy riadó zúgott föl emitt,
amott egy izzó gondolat
s kihúzta kardját hüvelyéből
markonyi vidéki **eszme-lovag**

és egymásfelé csörtettek máris,
mint rég eljegyzett cimborák,
festő képét, poéta versét:
fölkínálták egymás borát

bekalandozták táborként a tájat:
ragyogott rájuk a **szabad Ég**
s esküdöztek, hogy alkotás-várral
lesz betöltve e pannon **szakadék**

esküdöztek egyként, a Tanító **új népe,**
egymásra lelten, táborként:
ama „templomtorony-távlatot”
épp az Ő harcuk zúzza szét!

(szét is zúzta olyannyira:
rájuk dőlt a templom tornya)

A harcukat meghurcolták

(Vö. A harcunkat megharcoltuk)

gyáva kakasként futott az Ellen
dúlt bóbitájú, nyomorult –
fellegvárába beszorult

s ők nótázva, hetykén bevették:
micsoda kár –
üres a vár!

a harcukat meghurcolták

A szivárvány halála

Soha ilyen ékes, fényes **Szivárványt:**
abroncsként fogta át a pannon **Eget!**
Unták, ám **bámulták, nézték**
parasztok, barmok, madarak,
s **szégyenkeztek** is közben, **hogy ellágyultak**
egy rongy szivárvány alatt.

A Szivárvány meg **folyton szebb lett –**
ahogy bukott: föllélegzett hát
a pannon világ: **nem valók** e zsíros **mezőkre**
efféle bolond és szertelen
költői komédiák!

Fáradtan biztatnák egymást

(Vö. Fáradtan biztatjuk egymást)

zászlójuk lehanyatlik untan
néha még fáradtan biztatnák egymást
bár nem bíznak már
se másban, se magukban

babonáik megfakultak
csodáiknak befellegzett
jövőik eleve múltak
csak szégyellik tán bevallani

öreg vitézeik hümmögnek
ifjú bajtársaik sehol
így vonul a vert had, vonul a Ködnek
a Siker asszonyát keresi

valahol utat vesztettek
várat, tüzet, bizodalmat
valamiben késlekedtek
most kedvet színlelnek kedvtelen

zászlójuk lehanyatlik untan
néha még fáradtan biztatnák egymást
bár nem bíznak már
se mában, se holnapban

Kik elvesztik harcuk

(Vö. Ki elveszti harcát)

harci trombitájuk
eldobták túl korán:
a pannon **Jerikó-falak,**
mint régen, szilárdan,
sötét gőggel állanak
sötét gőggel állanak

amit csak akartak
s vívtak is rendületlen:
kudarcos csődre került;
sok nagy szándékukból
jaj, semmi se sikerült
jaj, semmi se sikerült

állnak nyomorékon
méltatlan rossz hírrel
ellen s barát előtt:
mint a Végzet-verte
régi, pannon **hadviselők**
régi, pannon **hadviselők**

sisakjuk beverve
en-szívükben saját **kardjuk**
s a pajzsuk is messzi hever;
kik elvesztik harcuk
ily csúnyán pihennek el
ily csúnyán pihennek el

Vertek a pányván

(Vö. Lelkek a pányván)

kipányvázták a verteket:
ficánkoltak csikói tűzben;
mindhiába ficánkoltak
szügyük verten rebben

ha láttok e pannon Mezőn
véres, tajtékos, pányvás ménet:
vágjátok el a kötelét
mert szégyen az, rút pannon szégyen

Fölszállott a páva

kényes, büszke pávák, Nap-szédítő tollak
hírrel hirdettétek: **másképpen lesz holnap**

másképpen lesz holnap, másképp lesz itt **végre**
új igék szállanak „vajdasági égre”

vagy bolondok voltak s elvesztek **egy szálig**
s dőre nagy hitük is káprázattá válik –

vagy lesz új táboruk új pannon **igéknek**
s híre marad csupán „vajdasági égnek”

Csillagos, vén csatalóhoz

(Vö. Csillagos, vén csatalovak)

Kései üzenet T. O.-nak

seregtelen vezérek, vezértelen seregek
irodalmi honában
érjen utól még egyszer
az üzenet
miként ért a tiéd
Darázson, anno Domini 1962
augusztus havában:
„Gyere, vedd át és told tovább a
bolondkocsit!”

sorsszerű biztosan –
ha Bánk báni nem is volt
ez óra:
összehozott, mégis, bennünket
megbeszélt konspirációra

s bár utaink némiképp
szétváltak azóta:
valaminek, mégis,
mintha jöttünk volna –
csak éppen seregünk nem maradt
nekünk sem

de ismered a mai fiatalokat?
várjunk sokat pietásból tőlük,
csak sokan és csapatban legyenek!
és sereggé nőjenek e seregtelen, és
sereggé nőjenek e vezértelen
irodalmi honban!

s ha netán új vezért is
hiába keresnének, ó
te még visszatérhetnél közébük
– nem gondolod? –
te szép átkú, csillagos, vén
csataló!

Intés sympós legényeknek

(Vö. Intés szegény legényeknek)

Most, a gyáva szemérmetlenség
kurjongató, rossz Éjjelén:
böcsületére jól vigyázzon
minden egykori sympós **legény!**

Egy élete s egy halála:
a „hős idők" alatt is
Lét s Nemlét peremét járta –
e nemzedéknek **nem új** már **e gondolat.**

Lesz, **kit elsodor** e meetingelő **Éjjel**,
lesz, kinek legördül feje a vállán –
minden egykori sympós legény
játsszék csinján ama rycnán!

KÖSZVÉNY-ORSZÁG MÁRCIUSA

Köszvény-ország márciusa

volt egy ország valaha régen
Negyvennyolcnak nagy idejében
s ez a szép ország elveszett

az élén jártak **a világnak**
nemet mondtak Bátyuskának
ők voltak – **az Ifjúság**

bérces Balkánon nőtt
piros csoda-rózsa
bámult is vén Európa

mennyit tudtak, mennyit mertek!
cudar Egek, mivé lettek? –
Köszvény-ország, azzá lettek!

Strófák Május elsejére

„Hol a hiba, hol a hiba?”

Mind eskü volt a régi Május:
forradalmas –
és aztán elgyöngültek lassan
a Valók és
megsápadtak lassan a Hitek.

Jöjj hát, **Gyuri prímás**, megint
jöjj bandáddal részegen
s cifra nótákkal, hazafffyas nótákkal
tiszteld meg e mosti májust –
legalább fél percig:

„Nagy galiba, nagy galiba
hol a hiba, hol a hiba?
Dzinga-dzinga, nagy galiba
hol a hiba, hol a hiba?”

Dal a boldogtalanságról

minden, miben hittek
megint oda-van, oda-van
szerencsétlen flótás
ki boldog, s csak önmagáért
boldogtalan

mert minden, épp minden
miben hittek
oda-van, megint oda-van:
a zászló, mit elsőként vittek
csúfosan porban-van, csúfosan porban-van

itt minden oda-van, oda-van
szerencsétlen flótás
ki boldog, s csak másokért
boldogtalan

Nagy áltatások bűne

(Vö. Nagy lopások bűne)

Valaki ezt, ha jobban is, valahogy így
írhatná meg talán:

„… ezek itt honuk fórumát földúlták,
hulla-csarnok ez, hol se meghalni,
se föltámadni nem tudnak a hullák

vezérük is csupán rosszul szavalni
tud a híres népi **becsületről**
s nem győzi hazáját áltatni

mostanság itt **a szemekből**
riadtan némul ki az igazság:
lehazudják a Csillagot is az egekről

s honnak atyái honuk veszni hagyják:
a híres népi Áltatóra
az Istent is ráhagyják!”

A Hadak Útja

Folklór-**Jelek a Hadak Útján –**
Balkániában **valami készül:**
részeg **hadak**, népi **hadak**
sereglenek vígan, vitézül.

Tűz hona lett Balkánia,
ájult **testét a láng befutja:**
„Csoda történt, a Nép megtörtént,
benépesült Hadak Útja!”

Százezernyi sajkacsás **Dávid**
készül bízón, dalolva rátok:
„Más nép e nép, ez maga **a Nép**
s nem holmi balkáni átok!”

Ők maguk: **Jövő és Igazság,**
Engesztelés és **Végítélet;**
lesznek **jó Sors, ha kell,**
s ha nem: Végzet.

Minden e Népé, csak a tűrés másé
s nincs erő, mely megfékezné:
ez az ország az ő országuk –
végenincs lesz tobzódásuk.

„Íme a Nép, megtörtént a Nép
vihar-irammal, Hadak Útján!”
Íme a Nép, lelke e Rögnek:
ezerszer jaj bűnösnek, bűntelennek!

A Rémnek hangja

nyüszítnek a kutyák, ez az éjjel rendje:
sokasodnak vadak, sokasodnak hadak –
mindnek ez a gerjedelme;
s a vadak egyre sokasodnak
s a hadak egyre sokasodnak

véres erdők véres mítoszai
tömjénfüst, ereklye, cárok és szentek:
Nemzeti Nagy Múltak Nagy Temetői
mocorognak, ágálnak, lezártnak hitt
sírjaikból lidércként kiszállnak

nyüszítnek a kutyák, ez az Éjjel rendje,
mert a Vadak egyre sokasodnak,
mert a Hadak egyre sokasodnak,
mert az Éjnek megjött a hangja
mert a Rémnek ezer a hangja!

Krónikus ének 1988-ból

(Vö. Krónikás ének 1918-ból)

iszonyú dolgok most is **történűlnek**
népek népekkel egymás ellen gyűlnek
bűnösök és jók egyként keserűlnek
embernek hitei egyre csak **gyöngűlnek**

jaj, hogy szép álmok is imigyen **szörnyűlnek**
jaj, hogy mindenek múlt-ködökbe dűlnek
jaj, hogy itt most már nem is lelkesűlnek
minden szép **leendők** egyre csak **gyérűlnek**

régi-**régi átkok mélyesre mélyűlnek**
szakállas **fickók** vadul **hegedűlnek**
olcsó vásárokon százezrek hevűlnek
jaj, hogy **mik készűlnek, jaj, mik is készűlnek**?

lámpás szép fejek is **után megszédűlnek**
harsognak vér-igét, tőle sem réműlnek
s a szegény emberek: ők **sem csömörűlnek**
buták, éhesek, álmukban már **ölnek**

ó-**halálmezőkőn bitófák épűlnek**
népeknek fejében véres **varjak űlnek**
a kába tömegek mégse csömörűlnek
jaj, itt **mik készülnek, jaj,** itt **mik készülnek?**

SZÉP PANNON SORS

Hajh, őszi pannonság

(Vö. Hajh, őszi magyarság)

meg vagyunk mi is **akadva**
az Ősszel
meg a Téllel
meg a Nyárral;
meg vagyunk **akadva**
itt Délen
minden pannon
nyavalyánkkal

A hőkölés népe

Ez a hőkölő küzdelmek **népe**
s mosti lapulása is rávall
midőn a Megtörtént Nagyok kíméletlensége
rásuhintott szíjostorával.

Mindig is **ilyen volt** itt lenn a Délen:
magának, másnak, **minden igának barma;**
sose harcolt még saját **harcot végig,**
csak ha más is úgy akarta.

Erőt mutatnak neki: erő előtt kussol,
vertnek született, meghunyászkodónak;
önmagát feledi önvesztően egyre,
sose szegez erőt az erővel szembe.

Pannon **urai így nevelték** mindig:
nem rúgni vissza, csak sziszegni gyáván;
ma is ezt teszi, mintha nem tudná:
ama **szíjostor** itt is csattant, az ő hátán!

A vertek temetője

(Vö. A lelkek temetője)

E Sík a vertek temetője:
ákácos, bógáncsos temetője;
itt azok éltek, kik nem éltek –
a legkülönbek sose éltek.

E szikár pannon Róna
egykeszagú vetélt zóna:
meddők a nagy gerjedések
s százszor átkosak **a vetéltek!**

Beteg századokért lakolva

fejükre lassan-lassan ránőnek
a beteljesedő képletek
tegnapján és mostanján az Időnek
itt senki senkiért se beteg
mindenki csak magáért, saját-nyavalyáért
beteg: **századokért lakolva**

Álmuk: már az sincsen

(Vö. Álmom: az Isten)

batyujuk: **a legsúlyosabb Nincsen**
utaik: **a nagy Nihil, a Semmi**
sorsuk: **menni, menni, menni**
álmuk: már az sincsen

A pannon vigasság

(Vö. A magyar vigasság)

Már nem várnak, semmit se várnak –
de olykor még, lám, dobbant a kedvük:
„Egye fene! így könnyebb lesz szétszélednünk!”

A pannon végváriak

(Vö. A magyar Messiások)

ezerszer is meghalnak
s üdve sincs itt **a Keresztnek**
mert semmit se tehetnek
– mert semmit se tehetnek? –

pannon végváriak

Az elátkozott vitorla

Czine Mihálynak, egy Móricz-városi
részeg disputa emlékére

forog-forog szél-vitorla
leláncolta madár-átok
templomtorony tetejéből
kelepel a pannon átok

északi szél hátba vágja:
megszeppenve menekülne
délről veri szélnek szárnya:
ő megint csak menekülne

mit mutasson sose tudja
nem fordulhat merre vágyna
templomtorony tetejéből
szól a kisebbségek átka

Hajlongni emerre, amarra

hajlongni emerre, amarra:
bús sorsot mértél Úristen
a pannonra!

mert jó, jó, nem vagyunk senki, semmi
de mért kellene mindenki másnál
rosszabbaknak lenni?

ön-valónktól félve-félni,
elvegyülni a Nagyokban
s halva élni?

hajlongni emerre, amarra:
rút sorsot mértél, Úristen
a pannonra!

A fajok cirkuszában

csak cammogva fonják éltük
illírek, trákok guzsalyáról
s nem kár értük
ha elvágják fonaluk:

céljaikat elcélozták
életüket már elélték
leng fölöttük cirkusz-ponyva
rezervátum bohóc-sorsa

A Duna vallomása

„Mindig ilyen bal volt itt a világ?
Eredendő bűn, véres vétek,
hideglelések, vergődések?
A Duna-parton sose éltek
boldog, erős, kitartó népek?”

Halk dunnyogással duruzsolja elcsépelt meséjét
most is a Duna; igaz bíz’ és megérdemelt
az átok, mert amióta ő nekivágott
e fura tájaknak, nem is lát mást, csak
fél-emberek és fél-nemzetecskék
szégyen-kalodáját, hol a Szárnyakat
már kisezerszer lenyesték…

Halk dunnyogással duruzsolja mondókáját
továbbra is a Duna; egyszer csak nagyot ásít, nyújtózik,
kivár
s a vén Duna-völgynek unottan
– jókorát legyintve –
jó éjszakát kíván.

Pannon jakobinus dala

(Vö. Magyar jakobinus dala)

„Dunának, Oltnak” … ó hogyne, hogyne!
most is csak morajos, halotti a hangja:
„Fölébredt, lám, valahára
a pannon népek Bábele –
s ezer zsibbadt vágyból megint nem lett
egyetlen erős, közös akarat:
pannon, illír, trák bánat
megint csak
külön bánat maradt!”

A NINCSEN HIMNUSZA

Elégedetlen agg panasza

(Vö. Elégedetlen ifjú panasza)

Hadköteles évezredünk végén

Pétervár, Budapest, München és Berlin!
Be unalmas volt e Föld
– se itt, se ott semmi –
de tibennetek készült Valami:
valami nagy Viadal lenni.

S jő a Viadal, s jő a megváltó Ökül
s fölborult az egész **nem-jó-élet**
s jő **a Halál, a nagy Orvos,**
készültek szépséges Ébredések –
s egy pillanatra leállt
forgásában a Föld.

„Vér, vér, vér
be meg fog szépülni az Ember
ha vérben jól megmosdik egyszer" –
hitték az igazak,
ám megcsúfolták őket csúfosan
a jobbos jobbak s a balos gazak.

Lőn hát VÉR, VÉR, VÉR
jött a megrontó FEGYVER –
s aztán orcájával elborult
megint egyszer
a föltámadást sóvárgó picurka,
picurka kis ember!

Az eltörpült krisztusok

(Vö. A nagyranőtt Krisztusok)

Mint aszály után a kókadt gombák,
mint jégeső után a fonnyadt virágok:
úgy hullnak ma garmadával
a tegnap még új s újabb világok.

A Bibliának egyetlen világa, lám
milyen lassú, tétova kézzel készült –
ma egy igazán Új Világ
még tétován se épül.

Repülő, lármás gépmadárnak
istenkísértő e századi sarja
hirdette csak gőggel, peckesen:
e kor Rondabugyrát lebírja!

Eszmebűzös, gaz századunkban,
mikor öltek, raboltak Antikrisztus-hitben:
ott bent az emberben is kiveszett
a Mindenség-isten.

Ott bent az emberben is mind fakóbbak,
sápadtabbak a maradék-lángok
s miket építget a vágyó emberke:
egyre rútabbak a rút világok.

S bár mostanság céda módra egymáshoz farolnak
mocskos tomporukkal a Rendszerek:
sohanapján se válnak eggyé
minden világok s minden fegyverek!

Kik most élünk, hogy nem élünk, okkal félünk,
a holnapiak bőszen ránk testálják:
„E rút Létezőt e rút században
szép eszükkel **ők** kreálták!”

Karácsony van. Antikrisztusok járnak
nagy hadakban, s eltörpült kis krisztusok:
zengjen rekviemed, istentelen Nyüzsgés
s te egyetlen rongy-világ, nyüszítsen elégiád!

Se Gyűlölet, se Harc

(Vö. Gyűlölet és Harc)

Ellen-ének ’88 karácsonyán

Ma is **bilincses millióknak**
éhnyavalyás sanyarú élete gyászol
s újra megátkozna téged
csalárd legenda, betlehemi jászol,
hazug fölkentség és **álszeretet.**

De mai bilincses milliók is
– kába fejük álomra hajtván –
fehéret álmodnak piros Karácsony helyett:
nem fizetni meg gyáván
mégsem a vad századokért!

Nem ülnek hát ma sem piros Bosszút
miként tegnap, holnap és újra-újra –
csak fehér bosszút, kisszerűt, randát:
új Karácsony jelét az egész Földön
már ki nem gyújtják e mai sandák!

A csillagok csillaga

sose jön a vörös csillag
– Nap Hold Vénusz
közel jött már régen –
s ő dölyföl távol valahol
ködös sivár égen

sose vörös a vörös csillag
– rózsás lila zöld kék
mocskos vagy csak sápadt –
átmázolta kisezerszer
ez a hülye század

Nóták fehér Ősszel

(Vö. Nóták piros Ősszel)

fehér Ősz, fehér Tél, fehér Nyár
fehér a Tavasz is már
be kár!

fehér lett, fehér lett, hajh
a volt-piros Gondolat
nagy baj!

piros volt, piros volt a Vér is
hajdanán
fehér lett, fehér lett
már az is talán?

Szent Liber atyánk (I)

(Vö. Szent Liber atyám)

Szent Liber atyánk, már Te se gyújtogatsz
bennünk, mint tegnap, gyehenna-tüzeket:
egész világ gyehenna
s meghalt minden külön pokol.

Meghalt az „Én” kicsi drámáival,
meghalt a „Köz” fura pátoszával:
egész világ gyehenna
s meghalt minden közös **pokol!**

Szent Liber atyánk (II)

Meghalt minden
közös Pokol
s maradt a
privát;
egész világ gyehenna
s ez az **egy**
a leggyehennább!

Rút a Szép

(Vö. Szép a Szép)

jaj be rút hogy van
jaj be rút hogy vannak
jaj be rút ma minden lét
jaj be rút a Szép

s az egyes ember is vele
bárha más is mint a Más
jaj be rút a külön ember
jaj be rút a Sokaság

jaj be rút ma minden Ma
s az is rút hogy neki rút
jaj be rút hogy minden rút
jaj be rút a Rút

Minden csak volt

minden csak volt
ma nincsen semmi –
lenni hogy nem lenni
léttelenül

bilincselten rabon szabadon
mindenek csak várnak várnak –
lenni hogy nem lenni
vakon

Mi lesz holnap?

mi lesz holnap? mi lesz holnap
Uramisten?
jó vicc! bizony isten
holnap se lesz semmi:
az egyszer-volt fog
megint egyszer
új maiság lenni!

A csodák évezrede

(Vö. A csodák esztendeje)

valaki megőrült az Űrben
valamely Nap
(továbbra is)
járja a bolondját
valaki mindent összezavart –
s Új Ezredév jövetelét
mondják mégis mondják

gének taknyoznak gént a génre
szomjasabb sose volt vér a vérre
Halál-légyott kering felettük
a Célokat rendre fölettük –
s Új Ezredév jövetelét
szajkózzuk csak egyre

ó magasságos világok szeszélyei
(vagy ezeké itt alant
kikért ma is dőrén kering a Nap)
hah ti kusza titkok
rejtett rondabugyrai
mit hoztok majd holnap

A Nincsen himnusza

fehér szurok fekete hó
valótlan ma minden Való
Halál urunk ős dáridó
percnyi élet – kis stáció

szépséges Bűn randa Erény
szép kis eszünk jaj de szerény
megtenné egy hazug remény
csöppnyi Isten – az is kevély

ami Van az ma se nincsen
egy való van: a nagy Nincsen
Mát hazudunk drága kincsen
holnap meg – a Holnapot

A Kocsi-út epilógusa

(Vö. Kocsi-út az éjszakában)

„Minden Egész eltörött,
Minden láng csak részekben lobban,
Minden szerelem darabokban,
Minden Egész eltörött.”

„A valóság, mint megrepedt cserép,
nem tart már formát és csak arra vár,
hogy szétdobhassa rossz szilánkjait.”

„Akár egy halom hasított fa,
hever egymáson a világ (…)
Csak ami nincs, annak van bokra,
csak ami lesz, az a virág,
ami van, széthull darabokra.”

(ha Ők mondták hárman
biztosan így van
ha Ők mondták Pesten
Borban és Szárszón
avagy másutt –
mit mondhatsz még
hajh Századvég
maradt-e még valami
ép
mit mondhatsz hát
másképp)

TOVÁBB A LÉKELT HAJÓVAL

Koldus hívésnek átka

Hazátlanoknak kis darab föld
marad azért mindig a Honnak vélt hazákban?
S lehet újból hazarévülni
ha új oltár-fény dereng magában?

S próbálják-e megint feledni
Gondolat, Emberség, Eszme csúfos vesztét? –
Csak próbálják: hadd legyen megint mi elpusztuljon
s a koldus-hívést újra kezdjék.

Vidám temetés éneke

„Ki ma nincs, az nem is volt soha”?
Emlékezni csakugyan raboknak dolga?
Szabad ember felejt s gondtalan fut tova?

Akármilyen undok is a jelen:
prédája csakugyan ne légy a múltnak –
csak makacs tanuja!

Neki tilalom a vénülés

(Vö. Én fiatal maradok)

náluk divat korán vénülni
itt ifjak is született vének
de neki **tilalom a vénülés –**
ő ötven évével már
ezer éve vén lett

Bátor jaj nélkül

hah, a Javuló Holnapok felhőtlen hitének
ifjonti gügye szerelme!
hah, ti Negyvennyolcak és Hatvannyolcak!
tán nem is voltak
(csak kitalálta őket
magának)
s most tört-szédülten süpped a mélybe
egyre mélyebbre –
Velük!

együtt süpped süppedő hitekkel
jajszó nélkül, még csak meg se nyekken

Ugrani már: soha

megáll pihegve, üzetve
ugrani már alig fog tüzekbe
esetleg: pernyékbe

áll kifosztott bensővel
drága, megrabolt emlékkel
nélküle: tétova

adassanak másféle világok
miket csak Hatvannyolc ha látott
s akkor majd: talán

addig meg áll, áll üzetve
ugrani már alig fog tüzekbe
esetleg: pernyékbe

Nem teremt Hont

(Vö. Nem csinálsz házat)

itt áll most hitetlen
dib-dáb kis harcainak emléke
remegteti:
tán helyette járt itt valaki
ki mindezeket tette? –
nézi, s nem ismeri föl arcát
sem sok híres „harcát”!

ha harcért jár mindez, hajh,
miért is viaskodott?
s miért volt a sok csúf sértés?
vagy átkozott, vagy bolond volt
s most hona sincs és idegen az arca –
akárcsak megcsúfolt, sok híres „harca”!

A megunt csatazaj

mi hősködésbe dühítette
s rút harcokba vitte még tavaly:
múlik naiv, riogató kedve
s majdnem altatja a csatazaj

majdnem altatja a csatazaj,
de néha-néha, kürtök halltán,
mint kivénhedt vaksi csataló:
poroszkálva ott terem a vártán

(mint Tavasz neszeire
ama híres,
ama világirodalmi
bányaló)

Nyugalmazott obsitos vitéz nótája

(Vö. Obsitos vitéz nótája)

asszonyért veszni?
sose-volt hazáért?
önmagáért veszni?
eszmék rút majmáért?
tudja már, tudja már:
soha!

(de azért csak **mindenki védje**
keserűn védje, ugye, Ady Endre
a védeni se érdemest –
és egészen talán
még ő se álljon félre)

Az ősz szidalma

(Vö. Az Ősz dicsérete)

pfuj, be rút ősz jött errefelé megint,
legrútabb ősze ősz Pannóniának:
ma belül is hősen élnek itt a hősök
s a legkülönbek foszlott vágy-zászlait
tovább viszik a legkülönb külön-maradtak

(jó most megint tábor lenni görcsben, egyedül
s tömeg-Mának nem adni magad)

A rabbiság sorsa

Homogenizált konklúzió

soha-soha nem állni
rabnak
felpulygatott pulya népek
pulya közepébe!

A krisztusok bénája

(Vö. A krisztusok mártírja)

pogány erőtől, daltól, vágytól
őkelme már nem buzog:
bénítják a narodnyikok
csúf népiesch krisztusok

Mag hó alatt

most tél van, és hó, és csönd, és halál:
ügye-fogyott mag-magát
megdermedve, behavazva
– rendeltetés hite nélkül –
takargatja tavaszra

Az elharapott szó

(Vö. Az igazi szó)

átéli tán vicsorogva
mi rémlik most itten –
s lesz utána szava

kosarazott szájjal
elharapott szóval
fegyelmezd csak magad!

valaha tán jó lesz
jó lesz elmondani
mit duzzaszt most a Rém:

az elharapott Szót

Egy jövő költő

Midőn majd e pannon végeken
trákra vált át végleg a nóta:
akkor is akad tán egy fura legény
kinek lesz még sírnivalója.

Jövő legény, te Abszolút Költő,
te irigylésre oly jó:
sirámod, lám, illírül zenged –
ohne ribillió!

Haza-fiatlan nemzetiségi sirám

(Vö. Hazavágyás Napfény-országból)

Volt, amíg élt, országoknak **híd**-ja:
taposták anya- és utód-beli csizmák;
kétszeresen megszolgált lesz sírja.

Riadt nagy szeme meredt a pannonra,
meredt az illír-, a trák égre;
kiégett csillagok hulltak rá halomra.

Ím megleli hát, majdan, ő is a magáét:
nem is csak egyfélék – őkelmét is
nemzet-közi keselyűk hordják szét!

EPILÓGUS

Se Gógnak, se Magógnak

(Vö. Gög és Magóg fia vagyok én…)

Önmagának – az ötvenedikre

se Gógnak se Magógnak
se fia se borja
nem lett ő nem bizony
nem lett ő nem bizony

se kapuk se falak
se Dévény se Vazul
se Pusztaszer se Rigómező
nem bizony nem bizony

sem Népnek sem Pártnak
sem Vezérnek sem Hazának
sem Magának sem Másnak –
öreganyja kínjának

úgy bizony úgy bizony

UTOLSÓ DEREGLYÉK

(Bácsföldvár/Holt-Tisza – Zugló, 2000-2004)

Sajnálja szegény fiait

(vö. Ady: Sajnálom szegény fiukat)

Szegény két fiam, kiknek tudnotok
csak régi gügye könyveinkből lehet,
mit ígért a XX. nektek, mit ígért nekem!

Évezred tűnt tova, nem csak egy század,
s tőletek egy valóbb világ sejtelme is:
mi maradt, minden csak hamis.

Az Élet alakul, persze, és előre szalad –
de nektek csak sejteni lehet,
mily szép volt a terve, mily emberi és szabad.

„Se nem jobb, se nem bal…"

(Változatok egy kampány-szlogenre)

„SE NEM JOBB, SE NEM BAL – KERESZTÉNY ÉS MAGYAR"…

1. Se nem jobb, se nem bal – háromperhármas magyar.

2. Se nem jobb, se nem bal – főállású magyar.

3. Se nem jobb, se nem bal – ősturáni magyar.

4. Se nem jobb, se nem bal – zsidófaló magyar.

5. Se nem jobb, se nem bal – balfácán és magyar.

6. Se nem jobb, se nem bal – balfaszjankó magyar!

(Kossuth téri mozgólépcső, 2002 tavaszán)

Búcsú a végektől?

(magának magában, a 65.-re)

1
megúntam magamat
köztetek –
elcammogok lassan
közületek

2
se menni se maradni
búcsút se mondani –
mégis búcsút mondani?
se menni se maradni

3
mindezt csak úgy mormolám
valahol a Holt-Tiszán
valahol a nádasban –
ama Miklósként talán

4
bujdosva az éren
bujdosva a nádon –
nem találván magát
e megúnt világon

5
megúntam biz' magam
megúntam jól köztetek –
elcammogok mégis tán
elcammogjak közületek?

(Bácsföldvár/Holt-Tisza, 2004. okt.8.)

Első vagy utolsó zuglói elégia

(A bácsföldvári H. Gyulának és Etuskának, zuglói öleléssel)

Esti sétáját rója szaporán
két pár megfáradt láb.
Az ismerős utca sötét, kihalt,
s a nagy, ismerős platán árnya
hívogat csupán.

S épp alatta, a sárga tejtéglás ház előtt
(talán nem is véletlen, hogy éppen ottan)
megtorpan az egyik láb hirtelen.
Utána nyomban a másik pár láb egyike is –
ám mindkettő csak pillanatra
s a fáradt séta máris indul tovább.

A vén platán meg – minő férfiatlan gyöngeség –
egy imbolygó sárga levelet hullajt a két pár láb után.
A levélen egyetlen csöpp harmatgyöngy; tiszta, mint a könny.
Így köszönne tán az elgyöngült platán
a két lábpárnak
az iménti megtorpanás okán?

(Pillangó park, 2002. okt. 8.)

Jegyzet

Gyűjteményünk felöleli lírikusi termésünknek csaknem az egészét: a lap- és folyóiratközlésben megjelent, továbbá a két lírai kötetünkben (*Ellenversek, ethoszok; Kis éji Ady-breviárium*) publikált, illetve a kéz- és gépiratos formában megőrződött hagyatéki alkotásokat.

Eddig közzétett és közöletlen verseink/ellenverseink teljes jegyzékét az érdeklődő olvasó megtalálhatja életműsorozatunk nyitó kötetében (*Egy kisebbségi kismagyar kiséletmű kritikában és bibliográfiában elbeszélve*, Bp., 2006., Dotnet Kft., 444 p. Lehívható: www.dot-net.hu/bosnyak/bosnyak.pdf).

Ugyanott találhatók műfaji bontású kritikabibliográfiánk, valamint maguk a két lírai gyűjteményünkről szóló műbírálatok, méltatások szövegei is.

Jelen kiadásunk sajtó alá rendezése közben a kéz- és gépiratos termésen – különösen a legkorábbi „zsengék" ciklusán –, elvétve pedig néhány publikált szövegünkön is némi lexikai/stilisztikai/ritmikai simításokat eszközöltünk, de az elsődleges jelentést, gondolati/hangulati meg ideológiai/politikai tartalmakat mindvégig következetesen megőriztük.

Bp., 2006 őszén B.B.I.

Tartalommutató

„ZSENGÉK”, „ZSENGETÖREDÉKEK”, „TÖREDÉKZSENGÉK”

Anatómiai vázlat, tizenötödik születésnapodra 7
Számadás tizenkilencedik születésnapomra 8
Szobám, ha itt vagy 9
Szobám, ha elmégy 10
Nesze! 10
Apám, ma este 11
Panevljei éj 12
Leverten, messzi délen 13
Nélküled. 13
Egy lomha délután 14
Máriám, segíts! 15
A titkok kulcsa 16
Koratavasz, utazom hozzád 19
Alkalmi vers a Kedveshez 21
Panaszos vallomás-töredék 22
A szavakhoz 23
Adria 24
Napló-töredék 25
Njegoš sírjánál 26
Rege 26

ELLENVERSEK, ETHOSZOK

LJUBLJANAI ŐSZ, ANNO DOMINI 1975

Aktuális teendő 30
Antivers 30
Vers és félelem 31

Áldás 31
Fejfájás 31
Ady-parafrázis '75 szeptemberében 32
Zaj, belülről 32
Tolakodó párbeszédfoszlányok egy regényből, ugyanott, ugyanakkor 33
Nyomorúság-dialektika 33
Egy kamasznosztalgiára 34
G. öröme a nyomorúságban 34
Áldás II 35
Érték-dialektika 35
Naiv oltár, félelemből rakva 36
Stigma 37
Imperativus 38
Antropológia-töredék 38
Vers és félelem II. 38
Rezümé a 35. születésnapra 39
Álom 39
Szerénytelen fohász 39
Epilógus 39

ELLENVERSEK, ETHOSZOK

1. ÉLETRE, SZERELEMRE, KÖZÉLETRE

Létbizonyság 40
Óvodás a temetőben 40
Disszonáns gyermekrigmus '75 telén 41
Tömörített gyászjelentések 41
Perpetuum mobile 41
Fölösleges intelem 42
Ellenóda a Szerelemhez 42
Az Abszolútum ára 44
Csillaglépkkel 45
Lehetséges meglepetés 46
Megválaszolhatatlan kérdés G.-hoz, iróniával és pátosszal 46
Lehetetlen lehetőség 46

Mentségkérés kíméletlen versre 47
XX. századi sors 47
Történelmi fejlődés 48
Refrén egy meg nem írt bürokrata-nótához. 48
Fal és messianizmus, avagy traktátum a Falról és a Fejről. 48
A rehabilitált 49

2. ÉLETRE ÉS IRODALOMRA

Napok hordaléka, egyenes arányban 49
Balsejtelem. 50
Család és irodalom 50
Filosz-optimizmus, avagy a haLLhatatlan cédulák. 51
Parafrázis, némi kétellyel 51
Történelmietlen aggály 51
Valóság-irodalom. 52
Biztonságvédelem 52
Élet és irodalom 52
Filosz-optimizmus II. 53
Szinkron – aszinkron – szinkron 53
A Városról, a Városunkról 53
Epilógus gyanánt: egy műfajtalan pánlírikus olvasónaplójából. 57

ETHOSZOK ÉS TOPOSZOK

Bevezető olvasatok, avagy önkritikus variációk egy ellenvers-kötet kritikáira. 60

ÉLETRE, MAGÁN- ÉS KÖZÉLETRE

Bácskai falvédőszöveg, némi korrekcióval 62
Nyári hóesésben 62
Optimizmus. 62
Egy machiavellistára 63
Családi üröm 63
Találós rigmus kisfiainak 63
Alliterációk. 64
A rehabilitált II 64
Súlyos pártvétség. 64

„Ohne Angst leben!” . . . 65
A kihűlt dolgozószoba . . . 65
Önkritikus aggodalom, 1980 . . . 66
Születésnapi summa . . . 66
Dialektikus konzekvencia . . . 67

OHH, AMA SZERELEMRE!

A tetten ért öregség . . . 68
Gyilkos járt… . . . 69
Végrendelet, szerelmetes önző asszony módjára . . . 70
A szerelmesvers strukturálása . . . 70

IRODALMI ÉLETRE

Mi történik vele . . . 71
Levél barátomnak, városunk túlsó szélére . . . 72
Egy „irodalmi fölszólalásra” . . . 73
Egy irodalmi vitára . . . 74
Szillogizmus . . . 74
Jubileumi bökvers egy megboldogult nemzedékre . . . 74
Ars moralia . . . 75
Nem ír többé naplót . . . 76

A TÖRTÉNŐ TÖRTÉNELEMRE

„Nem tudják, de teszik…” . . . 77
Már megint világháború . . . 77
Időszerű történelmi dráma, egymondatos újsághírben elbeszélve . . . 77
Önkritikus rigmusok, nemzedéki használatra . . . 78
Nemzetiségi létállapot, anno Domini 1980 . . . 78
Nemzetiségi kérdés . . . 79
Feszül körülöttünk . . . 79
Óvodás a tv előtt . . . 79

HADARÓCSÉP A NULLÁS LISZTBE

Mottónyi cihelődés, cihELLődés 82
Formakeresés, avagy RÉSütés A TUDOMÁNYOS KÖLTÉSZETTANI DOLGOZAT
műfaji csolnakjába 84
Képzetek szabad társítása: a képzettársulás szabadsága 86
Ohhh, szabadság, te költői, te drága, mekkora is szabadságod életbeni ára? 88
Hadarócsép-beütések a nullás lisztbe 93
Exodus, avagy formaTEMETŐ kapitulálás 96

KIS ÉJI ADY-BREVIÁRIUM

Prózai előzetes k ö l t ő i Árkádiánknak 100

PROLÓGUS

Még mindig háború 102

VÉN DIÁK ÜDVÖZLETE

Egy ismerős kisfiú 104
Kis, karácsonyi ének 105
Vén diák üdvözlete 106
Harcos Bészabó Gyurka 108
Levéltöredék-féle Ervin Iszidorovicshoz 109

A MAGUK SZERELME

Az Erósz ellen-eposzából 111
A másik kettő 112
Mert mást is vágyott 113
Ruth és Delila 114
Örök harc és gyász 115
Hunyhat a máglya 115
A maguk szerelme 116
Összebúvó félelem órái 116
Az utolsó fintor 117

FAGYOS TÉLI SEREGSZEMLE

Fagyos téli seregszemle 118
Iszidor atyánk új népe 119
A harcukat meghurcolták 120
A szivárvány halála 120
Fáradtan biztatnák egymást 121
Kik elvesztik harcuk 122
Vertek a pányván 123
Fölszállott a páva 123
Csillagos, vén csatalóhoz 124
Intés sympós legényeknek 125

KÖSZVÉNY-ORSZÁG MÁRCIUSA

Köszvény-ország márciusa 126
Strófák Május elsejére 126
Dal a boldogtalanságról 127
Nagy általtások bűne 128
A Hadak Útja 128
A Rémnek hangja 129
Krónikus ének 1988-ból 130

SZÉP PANNON SORS

Hajh, őszi pannonság 132
A hőkölés népe 132
A vertek temetője 133
Beteg századokért lakolva 133
Álmuk: már az sincsen 134
A pannon vigasság 134
A pannon végváriak 134
Az elátkozott vitorla 135
Hajlongni emerre, amarra 136
A fajok cirkuszában 136
A Duna vallomása 137
Pannon jakobinus dala 138

A NINCSEN HIMNUSZA

Elégedetlen agg panasza 139
Az eltörpült krisztusok 140
Se Gyűlölet, se Harc 141
A csillagok csillaga. 142
Nóták fehér Ősszel 142
Szent Liber atyánk (I) 143
Szent Liber atyánk (II) 143
Rút a Szép 144
Minden csak volt 144
Mi lesz holnap? 145
A csodák évezrede. 145
A Nincsen himnusza 146
A Kocsi-út epilógusa 147

TOVÁBB A LÉKELT HAJÓVAL

Koldus hívésnek átka 148
Vidám temetés éneke 148
Neki tilalom a vénülés 149
Bátor jaj nélkül. 149
Ugrani már: soha 150
Nem teremt Hont 151
A megunt csatazaj 151
Nyugalmazott obsitos vitéz nótája 152
Az ősz szidalma 152
A rabbiság sorsa 153
A krisztusok bénája 153
Mag hó alatt 154
Az elharapott szó. 154
Egy jövő költő 155
Haza-fiatlan nemzetiségi sirám 155

EPILÓGUS

Se Gógnak, se Magógnak 156

UTOLSÓ DEREGLYÉK

Sajnálja szegény fiait 158
„Se nem jobb, se nem bal…” 158
Búcsú a végektől? 159
Első vagy utolsó zuglói elégia 160

Jegyzet 161

Baranyai B. István életművének sorozatterve

21. *Sokágú síp*. Kiadatlan tanulmányok, cikkek, kritikák a magyar irodalom tárgyköréből
22. *Délvidéki magyar művelődési krónika*. Publicisztikai írások 1962-2002.
23. *Becskereki Szabó György*. Élet, mű, életmű-bibliográfia 1920-1963.
24. *Délvidéki magyar népköltészeti kalauz*. Tanulmányok, cikkek, kritikák. Kutatástörténeti bibliográfia 1945-2000.
25. *Szóakciók*. Bevezető a sympológiába
26. *Politikai symposion a Délvidéken I*. Egy ellenzéki nemzedék mozgalmi kibontakozása és veresége 1961-1974.
27. *Politikai symposion a Délvidéken II.* Egy ellenzéki magyar nemzedék világ-képe 1961-1965.
28. *Politikai symposion a Délvidéken III.* Egy ellenzéki magyar nemzedék világ-képe 1965-1974.
29. *A megélt élet*. Sinkó Ervin benső életrajza 1898-1967.
30. *Opus sinkoiana*. Bevezető Sinkó Ervin életművének irodalomcentrikus vizsgálatába
31. *Etika és forradalom — (un) etikus forradalom?* Sinkó Ervin életművének etikacentrikus vizsgálata, 1-2. könyv
32. *„Lehetetlen” kapcsolatok „lehetetlen” időkben*. Komparatisztikai tanulmányok

„… az epigramma stílusát követő néhány soros ellentmondásos versek mégis csodálatosképp tökéletesen éreztetni tudják a bennük rejlő feszültséget. A kesernyésen felcsapó indulat, a számonkérés és szemrehányás szenvedélye, aztán a rezignált lemondás, s csak itt-ott a váratlanul felvillanó remény az, ami kisüt ezekből a zárt sorokból, amelyek már azért is izgalmasak, mert érthetetlenek. Az embernek néha Stefan George versei jutnak eszébe, azokban volt ilyen megejtően szép az érthetetlenség, s nyugtalanító a megfejthetetlen titok."

(Herceg János, 1977)

„Van ezekben a versekben jó adag kiábrándultság-tudat is, egy olyan fajta közérzetnek a megnyilvánulásaként, amelyből az izmusok legelkeseredettebbje, a dadaizmus született. (…)

De líra-e egyáltalán, amit művel? Nem férhet hozzá kétség, mert énje zaklatottságának és a mai ember problematikája felé irányultságának hőfoka, visszatarthatatlan vallomáskényszere, érzelmi hátterű indulatkitörései a lírai költészet alapismérvei közül valók."

(Vajda Gábor, 1977)

„… értekező prózájában is mindenkor észre kellett venni a költőt. Radnótis »kéreg-szívósság«-a, csaknem megszállott igazságkeresése, magas lázzal égő indulatai, illetve a mögöttük parázsló kielégíthetetlen nosztalgiák mind-mind költői alkatra vallanak. (…) Mivel a vershelyzetet rendszerint egzisztenciális gondok teremtik meg nála, szikár, gyakran tételes reflexiókra szorítkozó strófákat szerkeszt. Míg más alkotók verseiben »járulékos« eszközök komplex egybejátszása hívja életre és sugározza a »lappangó« gondolatot, addig itt a gondolat visszaszorítja az áttételességet, pőrén kínálja magát…"

(Utasi Csaba, 1977)

„… e második verseskötetében [*Kis éji Ady-breviárium Anno Domini 1989*] szándékosan az allúzió, az idézés eljárásaihoz folyamodik. Az Ady-versekre rótt »ceruza-sorok«, a módosítások, kiigazítások, átírások ily módon egy egész allúzió- és idézésrendszert eredményeznek. (…)

Az újabb Bosnyák-líra az eljárásait tekintve egyrészt szerves folytatása a szerző régebben publikált lírai gyűjteményének [*Ellenversek, ethoszok*, 1977], másrészt pedig azoknak az írói-költői megnyilatkozásoknak, amelyek napjaink lírájában és prózájában mutatkoznak meg. Esterházy Péter prózájának idéző eljárásaira gondolok itt elsősorban, valamint Sziveri János és Parti Nagy Lajos verseinek sajátos szövegmontázsaira. (…) kötete fájó látlelet, lidércesen éles röntgenkép napjaink és közelmúltunk pokláról, csúfos és megcsúfolt harcairól, melynek feszültségét egyfelől az Ady-dráma s a tragikus pátoszú Ady-dallam, másfelől a pannon végzet és vigasság diszharmóniától torz leütései alakítják."

(Harkai Vass Éva, 1993)

ISBN 963-06-2043-7

9 789630 620437